21. december 2012

1001 solkanski časopis

Leto XIX, {tevilka 75

Iz vsebine

KS Solkan
Kaj smo položili na dušo županu Mateju Ar~onu. Kakšni so odmevi na Soukan an Sukenci u sukenš~ini.
na strani 2

Krajše in daljše
Od kulturnih prireditev do poplav, od pletenja košar do adrenalinskih šokov, o kavernah in strelnicah, o bivših borcih in novih prospektih, pa tudi o meji pet let po njenem »padcu« in še mnogo drugega iz našega sprotnega in malo bolj odmaknjenega vsakdana.
na straneh 3, 4, 5, 6, 7, 8

Intervju
Branko Maruši~, zgodovinar in dolgoletni urednik Solkanskega ~asopisa.
na strani 9

Obledele slike
»Pa tako lepo je pel,« vedo še danes povedati o prelatu Andreju Sim~i~u številni Solkanci. Tokrat obsežneje o njegovih solkanskih letih, kjer je za~el kot vikar namestnik, kon~al pa kot dekan in prelat.
na strani 10

Na hiši Kolti~evih je danes spominska plo~a, na kateri piše, da se je tam rodil narodni heroj Jože Srebrni~. Še dosti ve~jo bi potrebovali, da bi napisali seznam vseh delavnic, trgovin in servisov, ki so se zvrstile v tisti hiši.
na strani 11

OŠ Solkan
Šport, dobrodelna tržnica, u~enje v šolskih klopeh in veselo rajanje izven njih so zaznamovali prve tri mesece šolskega leta. Poslovili smo se od priljubljene Barbike Šaver.
na straneh 13 in 14

Najlepša leta
Igrajo kitaro, se veselo družijo, stalno jim zmanjkuje ~asa. Naše none in nonoti...
Na straneh 14 in 15

Po doma~e
Pepe Brzon, naš umetnik, esperantist in še marsikaj.
na strani 16

1001 solkanski časopis

Izdaja: KS Solkan
Zanjo: Jožef Leban
Odgovorni urednik: Toni Gomišček
Uredni{ki odbor: Jožef Leban, Saša Marušič, Franc Marušič, Erika Grosar, Božidar Markič, Evelin Bizjak, Darinka Kozinc, Tomaž Čadež, dr. Branko Marušič, Mitja Marussig
Jezikovni pregled: Katarina Vuga
Likovni urednik: Bojan Bole
DTP: ArtTECH
Tisk: Grafika Soča, Nova Gorica
Naklada: 1500 izvodov - december 2012

75

Današnja številka našega časopisa je jubilejna. 75 izdanih časopisov ni veliko, če izhajajo tedensko ali dnevno. Za našo Krajevno skupnost, kjer izidejo štiri številke v letu, pa je to pomemben dogodek.

Od 19. maja 1994 obveščamo krajane o dogodkih v kraju, o zgodovini Solkana in Solkancev, pomembnih osebnostih, kulturnem dogajanju, športnih in gospodarskih uspehih, ohranjamo solkansko govorico in še in še...

Časopis je pridobil svoje mesto med krajani. Sprejeli ste ga za svojega in trudili se bomo še naprej ostajati v vaši sredini. Čeprav so pogoji za izhajanje časopisa vedno težji, bomo z vašo pomočjo, drage krajanke in krajani, poskrbeli, da časopis ohranimo pri življenju.

Ob tem skromnem jubileju se v imenu Krajevne skupnosti Solkan zahvaljujem vsem piscem, aktivnim članom uredniškega odbora za zavzeto delo in vsem dosedanjim urednikom za res velik prispevek pri ohranjanju časopisa.

Jožko Leban,
predsednik Sveta KS

Solkanci za pogumnega Primorca

V drugem krogu volitev za predsednika države 2. decembra 2012 je bila udeležba v Solkanu nad republiškim povprečjem, saj se je volitev udeležila več kot polovica volilnih upravičencev (53,12%), natančno 1396 od 2581. Ob nekaj manj kot dveh odstotkih neveljavnih glasovnic je večina volivcev podprla Boruta Pahorja (72,87%), medtem ko je odhajajočemu predsedniku namenila glas dobra četrtina volivcev (27,13%). Tako smo tudi Solkanci pripomogli k izvolitvi prvega primorskega predsednika države. ***TG***

Drage krajanke in krajani!

Leta 2012 se bomo spomnili po mnogih dogodkih. Splošna svetovna kriza, ki je zajela skoraj ves svet, ni prizanesla nikomur. Tudi Slovenci smo je deležni in nas še vedno drži v objemu. Izhod iz nje ne bo preprost. Predvsem se moramo zavedati, da je treba narediti odločen korak naprej v krizi vrednot in okrepiti odgovornost posameznika. To velja za slehernega Slovenca, ne glede na njegovo politično opredelitev. Ko bomo sposobni pohvaliti dobre, si bomo lahko zastavili optimistične cilje. In takrat bomo lahko govorili o napredku, o državi, ki je lahko vzor tudi drugim. Gre torej za spremembo nas samih, kajti vsi tvorimo državo. Takrat ne bomo čutili potrebe po demonstracijah in nasilju. Upajmo, da nam bo pri tem veliko pomagal naš novoizvoljeni predsednik države.
Pričakujmo decembrske praznike z optimizmom. Božiček, dan samostojnosti in dedek Mraz naj nam prinesejo čim več zadovoljstva in veselega praznovanja.
Lepo praznujmo ta veseli december in z optimizmom vstopimo v novo leto 2013.

Jožko Leban,
predsednik Sveta KS Solkan

Prazni~ne dni bodo krasile številne jaslice. Na sliki je sodobna postavitev v Arena Piano baru. Ve~ na strani 2.

Krajevna skupnost Solkan
vas v prazničnih dneh vabi na

B O Ž I Č N I K O N C E R T

v sredo, 26. decembra 2012, ob 19. uri
v cerkev sv. Štefana v Solkanu.

V programu sodelujejo:

Marko Kobal, bariton
Tomaž Plahutnik, citre
Ana Faganel, sopran
Domen Kozinc, tenor
Mirjam Furlan, orgle
učenke glasbene šole Nova Gorica
Elizabeta Božič in Julija Černe, violina
Ana Stibilj, viola
Hana Markočič, violončelo

KS Solkan

O delu Krajevne skupnosti

Do konca novembra 2012 je KS Solkan skoraj v celoti realizirala planske naloge. Poleg tega je bilo še veliko nepredvidenih problemov, ki so nam vzeli kar veliko časa.

Glavne aktivnosti so potekale okrog pokritja kotalkališča, ki je bilo izvedeno v decembru 2011. Januarja 2012 smo pripravili vse potrebno za pridobitev uporabnega dovoljenja za odprtje.

Nadaljevali smo z zaprtjem dela stene proti Dinosu in z elektrifikacijo. Za zaključek prve faze manjkajo le še lesene obloge za sedeže in zaščitna folija za ploščad. Nismo pa uspeli realizirati sončne elektrarne, ker se nismo uskladili s ponudniki.

Po letošnjem neurju smo morali sanirati eno teniško igrišče in prepleskati vse stebre elektro razsvetljave v športnem parku Žogica. Končno bomo do konca leta uredili tudi novo razmerje z najemnikom lokala.

Prodali smo poslovni prostor in izkupiček vložili za dela na karavli. Izvedli smo čistilno akcijo z veliko udeležbo mladih, ki so s tablami lepo uredili prostor ob Kajak centru. Onesnaževanja je zdaj bistveno manj.

Dokončujemo žarno pokopališče. Očistili smo ploščad na pokopališču in odstranili cipreso, ki je ogrožala grobove. Začeli smo z obnovo pokopališkega zidu.

Na MONG poteka postopek popisa otroških igrišč in izbire koncesionarja, ki bo upravljal z igrišči. Pričakujemo, da bo MONG v plan vključila tudi igrišče v parku ob otroškem vrtcu Julke Pavletič v Solkanu.

Zadovoljivo smo uredili odnose z Livarno. Že dalj časa potekajo intenzivni pogovori s SIA in lastnikom Salonit. O tem vas bomo sproti obveščali tudi na spletni strani.

MINI-GO d.o.o. Nova Gorica je kupil prostore nekdanje trgovine Mercator in velik del zemljišča na Plenčičevem trgu. Z lastnikom se uspešno dogovarjamo o postavitvi zidu pred njegovim objektom, odkupu zemljišča MONG od novega lastnika, o ureditvi oz. prilagoditvi mesta za zabojnike. Precej časa smo porabili za urejanje ekološkega otoka v Ulici XXX. divizije, kjer se je zapletlo, tako da je zadeva končala pri varuhinji človekovih pravic. Dela smo ustavili do odločitve pristojne službe MONG.

Pod KS Solkan smo priključili še zadnji del ceste Pod vinogradi. Tako Ščedne spet v celoti pripadajo Solkanu.

Sredi poletja je s podporo naše krajevne skupnosti izšla knjiga *Soukan an Sukenci u sukenščini.* Turistično društvo je pred prazniki izdalo tudi privlačen letak, ki spodbuja k ohranjanju solkanskega govora.

Izvedli smo vrsto prireditev in sodelovali skoraj pri vseh drugih, ki so bile v Solkanu.

Na našo pobudo je stekel postopek za začetek del na vzdrževalni poti ob Soči Kajak center – Žogica. Na podlagi našega stalnega sitnarjenja je v sklepni fazi gradbeno dovoljenje za postavitev mostu čez Sočo v Kajak centru.

Skupaj z Društvom upokojencev Solkan smo organizirali srečanje starejših krajanov.

Izdali smo štiri številke 1001 solkanskega časopisa.

Ob koncu leta bomo skromno obdarili starejše krajane in varovance socialnih ustanov v Solkanu.

Opravili smo še nešteto sprotnih del, ki so nam vzela veliko časa. Med njimi je najpomembnejše usklajevanje prometne ureditve Ceste IX. korpusa s krajani. Predloge smo posredovali MONG. Pričakujemo, da bo večina ugodno rešenih.

Jožef Leban

Obisk župana Mateja Arčona

Konec meseca novembra nas je skupaj s strokovnima sodelavcema Matejko Ambrož in Simonom Klautom obiskal župan naše občine Matej Arčon.

Srečanje s člani Sveta KS Solkan je potekalo v prijetnem in zelo delovnem vzdušju.

Predsednik Sveta KS je najprej seznanil goste z dosežki KS v iztekajočem se letu. Zahvalil se je županu za pomoč pri realizaciji načrtov KS.

Župan je v nadaljevanju seznanil člane Sveta KS z reorganizacijo v mestni upravi, o načrtih MONG, predvsem tistih, ki se nanašajo na KS Solkan. Kratek povzetek županovih navedb:

• V začetku naslednjega leta (po koncu kurilne sezone) se bodo pričela dela na odvodniku v Sočo, in sicer prva faza do solkanskega kotalkališča. Naslednja faza se bo začela, ko bodo urejene služnosti.

• Do svetovnega prvenstva v kajaku bo urejena cesta Pot na Breg – Kajak center, vključno z železniško zapornico.

• Začeli so pripravljati dokumentacijo za most oz. brv čez Sočo za kolesarje in pešce.

• Povezava Lavričeve ulice z obvoznico bo izvedena kasneje, ko bo zaključen odvodni kanal v Solkanu.

• Leta 2014 naj bi se začela urejati Cesta IX. korpusa, ki bo zajela tudi vso infrastrukturo.

• V letu 2013 se bo v celotni občini zamenjala električna razsvetljava.

• S 1. januarjem 2013 bo skupaj z Občino Brda pričela delovati nova redarska služba, katere naloga bo tudi nadzor nad vožnjo tovornih vozil skozi Solkan.

Člani Sveta so župana seznanili še z drugimi problemi v Solkanu. Zanimalo jih je, ali ni mogoče že pred povezavo Lavričeve ulice z obvoznico urediti krožišča na križišču Vojkove in Lavričeve ulice. Župan je obljubil, da bo do konca meseca januarja posredoval odgovor.

Za pospešitev gospodarstva so člani sveta predlagali tematske večere v restavraciji Žogica.

Prav tako so predlagali, da bi morali prilagoditi razpis za ugodna sredstva za male obrtnike tako, da bi omogočal tudi nakup rabljene tehnologije.

Precej pripomb je bilo tudi na turizem. Tisti, ki se poklicno ukvarjajo s to dejavnostjo, ne čutijo medsebojne povezave. Zanimivo zamisel je županu posredoval predsednik TD Solkan in član Sveta KS Branko Belingar. Predlagal je namreč, da bi zbirni center za odpadke ob obračališču v Solkanu preselili na drugo lokacijo, tam pa bi uredili postajališče za avtodome.

Taka srečanja veliko pripomorejo k urejanju razmer.

Jožko Leban

Jaslice v Solkanu in na Sveti Gori

Prve jaslice naj bi postavil sveti Frančišek Asiški daljnega leta 1223, na slovenskem ozemlju pa jezuiti leta 1644. Nekoč so jih v božičnem času postavljali predvsem po cerkvah, kasneje tudi po domovih. Glinene, lesene, papirnate, kamnite, keramične, plastične, celo peščene in tudi... žive. Vsaka postavitev je enkratna, nekatere pa so pravi unikati in resnična umetniška dela. V Solkanu in na Sveti Gori si jih boste lahko v teh dneh ogledali kar precej.

Na Sveti Gori bo letos 11. mednarodna razstava jaslic, ki jo organizira Frančiškanski samostan v sodelovanju s KS Solkan, TD Solkan in KD Sabotin iz Štmavra. **Odprtje bo v nedeljo, 23. decembra 2012, ob 15. uri.**

Solkanski podjetniki, obrtniki in tudi posamezniki prav tako vabijo na ogled jaslic, ki jih bodo postavili po barih in gostilnah, cvetličarnah in pekarnah... Letos sodelujejo Arena Piano Bar, Cafe bar Memedi Abdula, Cvetličarna Klavdij Jakončič, Cvetličarna pod koloncami - Greta Pečenko, Cvetličarna Anita, Danilo Čadež, Glas, Gostilna Skalnica, Nevenka Stanič, Gostišče Oddih, Drago Gravnar, "Herbalise" Osebni velnes za prehrano in zdravo življenje, Hotel Sabotin, IGLU, Kavarna Picerija Soča Solkan, Lotos - računovodski servis, Lekarna Solkan, Marta Zavrtanik, Mesnica Damjan Kovačič, Pekarna Kukaj, Pekarna Brumat, Restavracija Primula, Srebrnič Olga, Stegas - Milena Štergulc, Šinigoj Barbara, Šiviljstvo Barbara Miladić in TD Solkan.

Ljubica Šuligoj

Oda sukenščini - odmevi

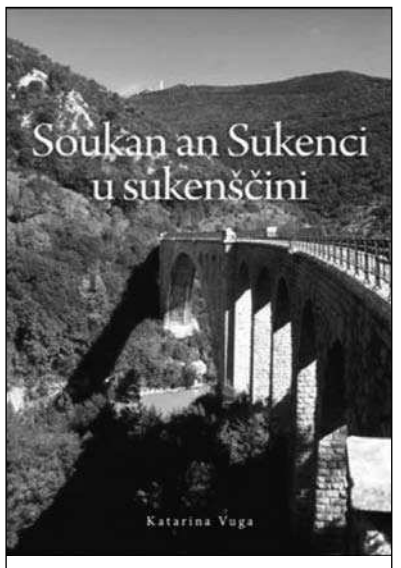

Odlično božično ali novoletno darilo tudi za Solkance po svetu

Spoštovana gospa Vuga, prav lepo se vam zahvaljujem za poslani zbornik o Solkanu in njegovih prebivalcih in vam zanj čestitam. Kar koli tovrstnega natisnjenega ostane skorajda trajno. Vesel sem, da sem pri tem sodeloval. Ko boste pripravili in natisnili še kaj, sem vam pripravljen pomagati še korak naprej: pisava, ki je uporabljena v knjigi, je zelo podobna timesu, ki je identičen z ZRColo, vendar pa vse to ni eno in isto. Če mi boste poslali osnovno pisavo, vam lahko v četrt ure izdelam dodatne polglasnike, ki bodo res lepi in se bodo skladali z uporabljeno pisavo.

Naj vam kmalu uspe še kaj vsaj tako dobrega.

***dr. Peter Weiss**, SAZU Ljubljana*

*

Katarina, hvala za knjigo *Soukan an Sukenci u sukenščini*. Je zelo dobra. Izbor člankov je tak, da je prikazana celostna podoba kraja. Zgodbe so zanimive, duhovite. Posebno vrednost daje knjigici to, da je napisana s transkripcijskimi znamenji, kar seveda otežuje branje. Prav zato pa je govor tudi posnet, kar je pri tovrstnih delih novost. Oba bralca bereta res lepo. Vaš govor mi ni neznan; je izredno zanimiv in lep. Poznam vsaj tri *Sukence* z učiteljišča v Tolminu: tebe, Jožeta Bratuža in Štefana Cigoja. In vsi trije ne morete skriti, od kod ste doma.

Da se je to naredilo za vaš kraj, se mi zdi še posebej pomembno, saj imam občutek, da Solkan zaradi hitro razvijajoče se Nove Gorice na nek način zgublja svojo identiteto.

Sam znam ceniti tovrstno prizadevanje, saj sem svojo prvo knjigo Večer pri Maticavih napisal deloma v predmejskem govoru. Letos pa smo zbrali in priobčili v našem časopisu Gora slovarček (prek 1200 besed in okoli 100 stalnih besednih zvez - rekel in rečenic) iz predmejskega govora.

Predlagam, da greste naprej. Poskusite pripraviti celoten slovar solkanskega govora z razlago gesel po pravilih jezikovne stroke, kot ga je naredila za zatolminski govor Helena Čujec Stres. Morebiti bi k temu delu pritegnili oddelek za slovenistiko pri Univerzi v Novi Gorici.

***Aldo Černigoj**, prof. sociologije in pisatelj*

*

Drzno in težaško delo je skrito v tej majhni modri knjigici z naslovom *Soukan an Sukenci u sukenščini*. Drzen mora biti človek (če ne že prav predrzen), da se spopade z zgodovino, štorijami, osebnimi zgodbami Solkancev, z njihovimi kapricami in zanimivimi poklici … Materiala je toliko, da zares ne veš, kje bi začel. Kot študentka sem to nekajkrat poskusila, saj sem si želela to živo besedo ujeti v trdnejši spomin, kot so možganske sive celice. Snemala sem ženske, ki so čistile *regut* pri tatu, snemala sem jih med pobiranjem krompirja, obtrgovanjem graha … Potem sem to zapisovala, slovarila… A dlje kot do seminarske naloge pri dialektologiji nisem prišla. Ker je to zares težaško delo. Zato občudujem Katarino in njeno delo. Želim si, da bi ga znali ceniti vsi Solkanci. Lepo bi bilo, da bi to drobno enciklopedijo solkanske besede tudi dobro poznali: beseda je namreč vez sedanjosti s preteklostjo, minulega s sodobnim, mojega z n(v)ašim …

Sonja (Žežlina) od Koltiča

*

Vrednost zbornika je večplastna. Z zanimivimi zgodbami o preprostih *Sukencih* ohranja spomin na življenje v tem kraju in predstavlja vas ter vaščane z vsemi vidiki vaškega življenja. Dejstvo, da je zapisan *u sukenščini*, ponuja prihodnjim zavednim Solkancem strokovno podprte okvire in pravila zapisovanja domače govorice. Največjo vrednost tega zbornika pa pripisujem ohranjanju te edinstvene govorice. Kot otrok sem veliko časa preživel pri noni Jeli, ki je ropotala *po sukensko*. Danes none ni več, tudi marsikoga ne, ki se je z njo zapletel v klepete. Z vsakim takšnim človekom umre del *sukenščine*, saj se predvsem med mladimi utaplja v vsak dan bolj izraženem mestnem okolju in novogoriški mešanici. Od vas, spoštovani Solkanci, je odvisno, ali bo zbornik priložnost za začetek zavestnega ohranjanja vaše govorice ali zgolj njen zelo lep spomenik.

***Svit Trkman**, 26 let*

Kot je razvidno iz obsežne publikacije Slovenski lingvistični atlas 2011, so za diplomsko delo doslej izbrali temo o solkanskem govoru štirje slavisti:
Majda Bratuž, 1959
Ilka Češnovar 1966
Marjeta Živec 1972
Maja Nemec 1984

Leta 2010 je pri dr. Igorju Saksidu zagovarjala svojo diplomsko nalogo z naslovom Odzivi učencev na solkansko ljudsko slovstvo ***Lidija Abramič***, profesorica razrednega pouka na OŠ Solkan.

Spodbudno bi bilo, če bi se v prihodnje za raziskovanje solkanskega govora odločil še kdo od Solkancev.

KV

Pobuda krajanov

Krajani Solkana predlagajo, da bi v solkanskem časopisu obravnavali posamezna področja, ki so zanimiva za širši krog bralcev.

Prispevki so lahko strokovni ali koristni nasveti krajanom, ki naj se nanašajo predvsem na odpadke, parkiranje, urejanje okolice hiš in stanovanjskih blokov, o problemu onesnaževanja s psi in podobno.

Krajani naj prispevke ali vprašanja posredujejo pisno na KS Solkan ali na e-naslov: **kssolkan@siol.net**.

Odgovore oz. strokovne komentarje bomo objavljali v našem časopisu.

KS Solkan

Makedonski Slovenci navdušili Goriško

Slovensko društvo France Prešeren iz Skopja je eno najbolj aktivnih društev v svetu, ki povezuje in širi slovensko kulturo. Med številnimi dejavnostmi društva je zelo aktiven tudi MePZ France Prešeren. Zbor ima 32 odličnih pevcev, ki z izbranimi glasovi sestavljajo čudovito celoto. Harmonija ubranih glasov pritegne še tako pasivnega poslušalca. Njihov repertoar zajema slovenske in makedonske uspešnice iz zakladnice narodne glasbe. Že tako bogat repertoar pa popestrijo še solisti z arijami iz najbolj znanih svetovnih oper. Zasluga za zares vrhunski ansambel pripada Tomislavu Šopovu, znanemu opernemu in zborovskemu dirigentu, ki je poklicno pot začel v Sloveniji.

V organizaciji KS Solkan, MePZ Slavec iz Solkana, MePZ Lipa iz Šempasa in ŽPZ Večernice iz Ajdovščine in s pomočjo številnih sponzorjev je konec septembra gostoval na Goriškem. Najprej je navdušil veliko množico poslušalcev na pokritem kotalkališču v Solkanu. Že po prvem nastopu se je glas o vrhunskem koncertu hitro razširil, tako da je bila dvorana na Zemonu ob naslednjem koncertu pretesna, da bi sprejela vse obiskovalce, ki so jih želeli poslušati. Edinstven pa je bil njihov zaključni koncert na Dobrovem v Goriških Brdih. Nabita dvorana je ob zaključku s stoječimi ovacijami prisilila prijazne makedonske Slovence, da so se ji oddolžili z venčkom slovenskih narodnih pesmi.

Program MePZ France Prešeren je bil skrbno sestavljen. V prvem delu je navdušenje požela glasbena veseloigra Vasovalci, kjer so solisti in člani zbora pokazali tudi igralske sposobnosti. Sledile so slovenske in makedonske narodne pesmi, zaključek pa so pripravili solisti z odlomki iz opernih arij.

Vse tri koncerte si je ogledalo nad osemsto ljudi. Poslušalci so bili mnenja, da take prireditve v naših krajih že dolgo ni bilo.

Jožko Leban

Oživljena preteklost

Doprega petega para konj na solkanskem Placu; (Foto: Atelje Pavši~-Zavadlav)

30. septembra 2012 so člani Društva za oživljanje lokavškega izročila vpregli konje v restavrirani voz parizer in se z repliko največjega svetogorskega zvona odpravili na pot iz Gorice na Sveto Goro. Začeli so s štirimi pari, na solkanskem Placu dodali petega, pri Oddihu šestega, na Prevalu pa še dva para konj.

S tem so obudili spomin na prevoz zvonov na Sveto Goro, ki je potekal med 26. in 28. septembrom 1922. Takrat je zvonove blagoslovil zadnji slovenski škof v Gorici Frančišek Borgia Sedej, tokrat pa je škof msgr. Metod Pirih blagoslovil prenovo svetogorskega zvonika. Naj omenimo, da je veliki svetogorski zvon največji zvon v Sloveniji, tehta 4355 kg in je uglašen v tonu G. (Vir: B. Blažko)

Visoka voda

So~a malo pred zgodovinskim maksimumom: 5. november 2012 ob 08.12. (Foto: Joško Kancler)

V Solkanu se ne bojimo, da bi Soča prestopila bregove in zalila Drage, vendar vedno s strahospoštovanjem zremo v divjanje narasle vode. Med letošnjimi novembrskimi neurji je bil pretok rekordno visok, celih 2411 m^3/s! Slika, ki jo objavljamo, je bila posneta 5. novembra malo po osmi uri: baje je bil vodostaj dobri dve uri kasneje še nekoliko višji. Nekoč bi Solkanci izkoristili visoko vodo za lovljenje lesa, ki ga je Soča nosila s seboj, zdaj raje zgolj opazujemo in se čudimo moči vode. Težko je oceniti, koliko večjih in manjših *balot* je med ujmo voda premaknila še malo bližje morju, opazili pa smo, da je spodjedla del brega nižje od izliva Pahare, tako da je zdaj steza od jeza proti mostu neprehodna.

TG

Visoka voda je odnašala „andromerat“, zemljo in kamenje, ki so ga gradbinci v 60. in 70. letih z bregov nad So~o odmetavali na konglomeratno brežino. (Foto: TG)

Obiskal nas je prvi dobri mož - Miklavž

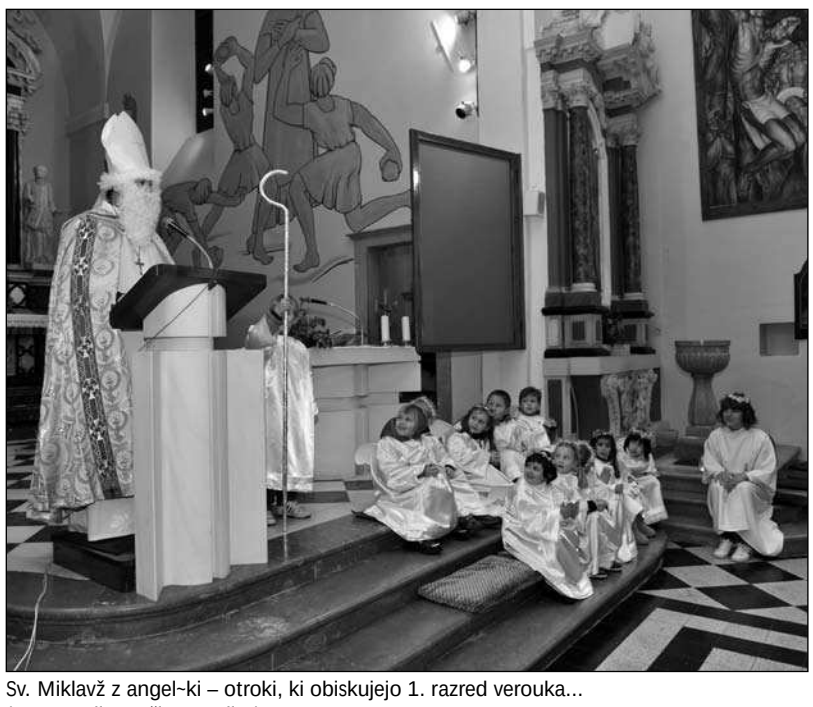

Sv. Miklavž z angel~ki – otroki, ki obiskujejo 1. razred verouka... (Foto: Atelje Pavši~-Zavadlav)

Solkanski otroci so se tudi letos na Miklavčev predvečer zbrali v cerkvi. Najprej so prisluhnili čudoviti zgodbici o slepem Bartimaju, ki se lepo navezuje na leto vere. Kakor je globoka vera odrešila Bartimaja, tako si tudi mi želimo, da bi z Jezusovo pomočjo spregledali. Otroci so svetega Miklavža pozdravili s pesmijo in z napetimi ušesi prisluhnili njegovim napotkom. Vsi pa so najbolj nestrpno pričakovali simbolično darilo z nekaj sladkarijami. Ker je Miklavža čakalo še veliko otrok po svetu, je kmalu odhitel naprej, a je obljubil, da se naslednje leto spet vrne. ***AT***

Prenova vrtca Julke Pavletič

Vrtec Nova Gorica je enoto Julke Pavletič Solkan zaprl 1. julija 2012 zaradi prenove, ki se izvaja pod okriljem Mestne občine Nova Gorica. V šolskem letu 2011/12 je enoto obiskovalo 88 otrok v petih oddelkih prvega in drugega starostnega obdobja.

Otroci so bili čez poletje premeščeni v enoto Čriček. S 1. septembrom 2012 pa so bili skupaj s svojimi strokovnimi delavkami vključeni v oddelke v enotah Vrtca Nova Gorica Najdihojca, Kurirček in v dislocirani oddelek na Tumovi ulici 5. Ti otroci se bodo vrnili v prenovljeno enoto, ki bo delovala po metodologiji Korak za korakom in bo v skladu z le-to tudi opremljena. Metodologija poudarja individualizacijo učnih izkušenj za vsakega otroka, pomoč otroku, da izbira pri načrtovanih dejavnostih in v kotičkih za igro ter participacijo družine in širšega okolja.

V Vrtcu Nova Gorica se veselimo ponovnega odprtja enote in novih otroških obrazov, ki bodo nadaljevali dolgoletno tradicijo Korak za korakom.

Igriš~e je zdaj deloviš~e. (Foto: TG)

Krajše in daljše

Danica Srebrnič

1924 – 2011

Pred dobrim letom, točneje 15. novembra 2011, smo se poslovili od Danice Srebrnič Kuštrinove. Preteči mora čas, da se zapolni bolečina in praznina po odhodu ljubljene osebe in spregovori beseda.

Danica je kot četrtorojenka privekala na svet 21. junija 1924 v Ročinju. Pri sedmih letih so izgubili očeta in otroci so morali pomagati mami, da se je družina preživela.

V rani mladosti je doživela vojno, polno trpljenja in grozot. S svojim uporniškim karakterjem in željo po svobodi in pravičnosti se je vključila v NOB. Nešteta prejeta priznanja in medalje, pohvale in plakete pričajo o tem, da je bila Danica kot mladostnica prava borka s srcem in dušo.*

Ljubezen je leta 1949 ogrela Daničino in Antonovo srce. Odločila sta se za skupno življenjsko pot in Danica se je preselila v Solkan, h Kuštrinovim. Ljubezen in želja po družini sta jo kmalu osrečila in 16. decembra 1949 je Danica postala mama svoji prvorojenki Zdenki. Nežni deklici se je po dobrem letu pridružil še bratec Jenko. Kljub dvema majhnima otrokoma, kmetiji in vinogradu je Danica uspevala tudi v svojem poklicu. Delo socialne delavke jo je močno osrečevalo in v ta poklic je vložila veliko truda. Želja, da pomaga drugim, je bila tako močna, da je Danica v tem poklicu ostala do upokojitve. To obdobje je bilo zanjo naporno. Vzgajanje in skrb za svoja otroka, službo in delo na kmetiji je bilo težko uskladiti. Pa vendar ji je s trmo, delavnostjo in pridnostjo to uspevalo, čeprav včasih s solzami v očeh. Osrečevala sta jo njena otroka, Zdenkino in Jenkovo odraščanje in njuni življenjski dosežki.

A življenje Danici ni prizanašalo. Leta 1999 je izgubila moža Antona, čez dve leti je odšla Jenkova žena Zlatka, junija 2004 pa je doživela najhujši udarec, ko jo je zapustil sin Jenko. Njegovo izgubo je dojemala z neizmerno bolečino, kar pa je, po pripovedovanju hčere Zdenke, močno skrivala v sebi in svojega trpljenja ni delila z drugimi.

Življenje ji je lepšalo pet vnukinj, Anja, Špela, Urška, Nina in Polona. Odločne, trmaste, čustvene, nekatere tihe, druge glasne.

Danica je doživela tudi rojstvo šestih pravnukov: štirih po Zdenkini Špeli in Urški, dveh po Jenkovi hčeri Nini, dveh pravnukinj pa po Jenkovi hčeri Anji. Žal tega veselja njen mož Anton, kot ga je Danica vedno poimenovala, ni doživel.

Danice se dobro spominja Pavla Žagar, ki jo je spoznala pri delu na socialnem zavarovanju. Bila je skrbna in zvesta delavka z izjemnim občutkom za pomoč ljudem. Pavli je priskrbela štipendijo, da je po gimnaziji lahko nadaljevala študij. Ko se je potem kot predmetna učiteljica angleškega jezika zaposlila na solkanski šoli in ni imela stanovanja, so ji Kuštrinovi za nekaj časa velikodušno ponudili sobo. Pavla se spominja, da sta z Danico radi zaupno poklepetali. Danica je bila umirjena in ni nikoli dvignila glasu, kar je bilo v hiši s taščo in srčno dobrim, a večkrat vzkipljivim možem Antonom še kako pomembno.

Z Danico in Tonijem sem se večkrat sestajala, saj izhaja iz Kuštrinove rodbine moja nona Tine Kuštrinova. Spominjam se trgatev v njihovem vinogradu pod Sv. Katarino, kamor sem kot otrok hodila z mamo trgat grozdje in nabirat fige. Posebno se je prileglo kosilo s kašo in pršutom, saj doma takih dobrot ni bilo. Kasneje sva se z Danico večkrat srečevale na solkanskem pokopališču. Obiskala sem jo vsaj ob novem letu, ko sva si nazdravili s kozarčkom belega iz Kuštrinovega vinograda.

Najlepše darilo sta Danici na zadnji poti podarile njene vnukinje, ki so ji spregovorile več toplih besed v slovo, med drugim: *Vsaka od nas nosi v srcu nešteto zgodb o noni, za katere smo ti hvaležne in ki nas bodo vedno povezovale. Napisale bi lahko kar nekaj strani. Pa ne bomo. Obdržale jih bomo v svojem srcu, skupaj s spomini nate. Te bomo pripovedovale tvojim pravnukom, tistim, ki so imeli srečo, da so te poznali in tistim, ki te sreče ne bodo imeli.*

Te prisrčne besede so me spodbudile k razmišljanju o Danici, prijetni Kuštrinovi nevesti. Rada pa tudi poklepetam z Zdenko, če ne drugače, po elektronski pošti, saj živi v Mariboru. Prijazen sprejem doživljam tudi pri Jenkovi hčeri Anji, ki stanuje zraven domače hiše Kuštrinovih v Solkanu.

Katarina Vuga

*Več o tem Tomaž Marušič: Kuštrinova nevesta iz Šolske ulice 4, 1001 - solkanski časopis, 22. junij 2007, kasneje v knjigi Solkan in Solkanci 1941 – 1947, str. 186 - 188.

Košare, koristne in okrasne

Ivan Bucik plete, plete in plete ... (Foto: TG)

Pod spletnimi prsti Ivana Bucika že desetletja nastajajo košare. *Cajne*, smo jim rekli včasih, ko niso smele manjkati pri nobeni hiši. Vanje smo nabirali češnje in drugo sadje, pa tudi zelenjavo. Z njimi so naše none in nonoti hodili na trg. Prodajat in kupovat. »Solkanci so nekdaj kupili dosti košar,« se spominja Ivan, doma z Banjšic, kjer se je od očeta naučil te spretnosti. »Celo zimo smo oče in trije bratje pletli košare – to je bil moški posel. Potem smo prišli v Solkan in jih prodajali od hiše do hiše. Največ so jih pokupili v Žabjem kraju, kjer je bilo veliko močnih kmetij,« doda. Zdaj je že več kot trideset let v Solkanu, očeta in bratov ni več, sam pa si še zmeraj krajša čas s pletenjem košar. Osem ur dela zahteva pletenje srednje velike košare, ki jo proda za 30 evrov. »Mnogi naročijo košare za okras. Pogosto jih komu podarijo, zato je povpraševanje pred prazniki večje kot med spravilom kmečkih pridelkov,« mi zaupa. V njegovi »delavnici« na nekdanjem ZMO-ju je nekaj prav velikih. Da bodo za spravilo drv ob kaminu, mi pove.

Lepe in uporabne; (Foto: TG)

V delavnici je več košar v različnih fazah priprave. Ivan uporablja leskovke in v sodih z malo vode, da se ne presušijo, ima celo zalogo vej. Ene so tanjše, druge debelejše, od enoletnih do štiri- in petletnih. Najprej izbere leskovko primerne debeline za dva obroča, ki predstavljata ogrodje bodoče košare. Les olupi in na obeh koncih stanjša, tako da pri spoju v krog ne pride do odebelitve. Spoj poveže s tanko žico in ojača z žeblički. Potem da obroča skupaj in ju zaplete z lesnimi trakci, *vitlami*, dobljenimi s klanjem debelejših leskovk. S pipcem, lokovškim *foučem*, zareže v enoletni les, malo privzdigne, nato pa ga na kolenih lomi. Če je *vitla* predebela, jo z majhnim obličem malo stanjša. V ogrodje nato dodaja rebra. Najprej štiri, ki jih zaplete, nato še štiri in še enkrat štiri. Pri večjih košarah je reber lahko še več. Za slednje uporablja širše vitle, za manjše ožje. Zato ima v delu hkrati po več košar različnih velikosti, tako da za vsako uporablja najprimernejši les. Posamezna *vitla* je lahko dolga tudi do tri ali štiri metre in Ivan je nikoli ne krajša. Prepleta in prepleta, dokler je ne porabi, potem pa umno prekriža z novo enake širine. Ker je koš sferičen, si s *foučem* pomaga tudi pri tanjšanju *vitel*, tako da se na koncu prepletejo brez kakih večjih praznin.

Ivan potrebuje le malo orodja. Na mizici ob delovnem stolu (starem avtomobilskem sedežu) ima nekaj *foučev*, meter, kladivo, žeblјičke, žico, klešče, oblič in tnalce. Za tnalce uporablja kar medeninasti začep, ki je bojda služil že njegovemu očetu, pa še komu drugemu prej. Pravi, da mu čas v delavnici hitro mineva. Občasno ga obišče kak kupec, včasih se sam odpravi na tržnico. Dolgčas mu ni. Bi mu pa čas še hitreje mineval, če bi imel ob sebi koga, ki bi se te veščine rad izučil. Pa ga, zaenkrat, še ni. Toda Ivan ne obupa. Njegova vrata so vedno odprta.

Toni Gomišček

Za izdelavo košar zadostuje preprosto orodje. (Foto: TG)

Prva sezona Soča fun parka

Pustolovski park SOČA FUN PARK je pričel obratovati 22. junija 2012. Na odprtju 15. junija je Robert Krkoč, direktor družbe, predstavil nov pustolovski park na desnem bregu Soče nasproti Kajakaškega centra Solkan ter možnosti, ki jih ponuja novim uporabnikom. Posebnost parka je, da je postavljen na listnatih drevesih (večinoma so pustolovski parki na iglavcih) in pa poslastica, ki je ni v bližnji okolici (in tudi nikjer po svetu), spust z desnega na levi breg Soče, in to 40 metrov nad reko po 300 metrov dolgi jeklenici.

Najbolj so se nove ponudbe razveselili otroci in družine z obeh strani meje ter šolske skupine, ki so park obiskale ob pričetku šolskega leta, v mesecu septembru in oktobru. Pri izvedbi programov smo sodelovali tudi s Kajak klubom soške elektrarne, tako da so se predvsem šolarji lahko poskusili tudi v vodnih aktivnostih in družabnih igrah na travniku in dvorišču Kajakaškega centra. Park je bil čez poletje odprt vse dni v tednu, po koncu šolskih počitnic med tednom za napovedane skupine, ob vikendih pa za javnost. Letošnjo sezono, ko nas je obiskalo okrog 1900 uporabnikov, smo zaključili. Park nameravamo odpreti takoj, ko bodo vremenske razmere to dopuščale, predvidoma marca naslednje leto.

(Foto: arhiv SFP)

Za prihodnjo sezono načrtujemo ureditev še ene nekoliko zahtevnejše proge z osmimi do desetimi elementi, zato smo se v novembru prijavili na razpis Fundacije za šport, ki nam je sofinancirala že prvotno investicijo. Urediti nameravamo tudi pot-stezo skozi park, na kateri se bodo otroci na igriv način spoznavali z drevesnimi in živalskimi vrstami, ki tu domujejo, in pa z geološko sestavo tal. Želimo urediti tudi mini živalski vrt domačih živali, v katerem si bodo predvsem najmlajši lahko ogledali živali, ki jih je še pred nedavnim imela skoraj vsaka hiša v Solkanu. ***SPF***

Krajše in daljše

Osmi pohod po bojiščih soške fronte

Čeprav nas je vreme zadnji vikend v oktobru malo presenetilo, se nismo dali. Pohod, ki bi se moral odvijati zadnjo soboto v oktobru, smo zaradi slabega vremena prestavili na 17. november. Zbrali smo se pred KS Solkan. Po uvodnem nagovoru predsednika TD Solkan Branka Belingarja je besedo prevzela še gospa Bevk, ki je temeljito predstavila prvo svetovno vojno in soško fronto. Po nagovorih smo pohodniki krenili po označeni poti na Kekec (Sv. Katarino), od tam prečkali pobočje Škabrijela in prispeli na Prevalo, od koder se začenja pot »po jarkih in kavernah prve svetovne vojne«, ki vodi na Sveto Goro. Nekje na pol poti nas je pot peljala skozi 260 m dolgo kaverno, ki so jo pred več kot 95 leti skopali avstro-ogrski vojaki. Pred kaverno je Vojni muzej Solkan postavil na ogled nekaj vojaških predmetov iz avstro-ogrske in italijanske vojske. Rov je bil osvetljen s svečami, ki so vzbujale vzdušje tistega časa. Pred 260 m dolgim rovom smo si nadeli čelne svetilke. Po krajšem plezanju smo se v rovu dvignili ob pomoči kovinske pletenice. Izhod na severni strani Skalnice je na višini 545 m. Proti vzhodu smo se mimo nekdanjih vojaških objektov povzpeli

Veselo na poti; (Foto: RB)

na vzhodni del grebena Skalnice. Do vrha je nato bilo le 700 m sprehajalne poti; tu smo dobili topel čaj in jabolko. Po okrepčilu smo nadaljevali pot po široki makadamski cesti do križišča na sedlu Preški vrh. Od tu smo zavili levo proti Plavam, po nekaj metrih smo se po položni stezi spustili do Soške ceste, od tu pa po asfaltu do Ošterije Žogica, kjer je bil zaključek s toplim obrokom: joto, kozarcem vina ali čaja.

Pohoda se je udeležilo 50 pohodnikov. Čeprav manj kot prejšnja leta, smo veseli vsake udeležbe, saj je pohod tradicionalen in bo tudi prihodnje leto.

Rok Boltar

Čiščenje kaverne skozi Sveto Goro

Pokrit vhod v kaverno. (Foto: RB)

Kaverna na Sveti Gori, ki služi kot prehod iz solkankse na grgarsko stran, je zelo obiskana. Zato sva se z Eriko odločila, da bi poglobila vhod v kaverno in uredila stopnišče vanjo. Po poglobljenem vhodu sva čistila še notranjost kaverne in malce razširila prostor v njej. Od tu sva se premaknila še na zunanjost, saj je bila zelo zaraščena, sosednji jarek pa je bil zasut. Potem je padla zamisel, da bi poglobila in očistila še zunanji jarek, uredila podporne zidove, ki bi preprečili dodatno nalaganje materiala, in uredila strelsko lino in žične ovire ob povezovalnem jarku. To nam je uspelo narediti od novembra do sredine decembra 2011. Nad vhod v kaverno sva postavila leseno strehico, ki bo preprečevala nalaganje materiala v notranjost ob hujših nalivih. Po enem letu je vhod v kaverno še vedno čist in dobro prehoden. Problem pa je še vedno notranjost, saj je po petih metrih v notranjost še veliko materiala, ki ga prinaša voda iz drugega zgornjega vhoda, ki pride ven ob cesti na Sveto Goro. Ta del bo potrebno še poglobiti in nekako preprečiti pri zgornjem vhodu dodatno nalaganje materiala.

Rok Boltar

Kamniti strelni lini (strelnici), odkriti na Mozetičevi hiši

Varnostni sistem na vhodu ali zgolj okras? (Foto: TG)

V sredo, 21. novembra, takoj po 22. uri, sem se, utrujen od službenih priprav, odločil, da si bom razbistril duha z rekreacijskim tekom od Solkana do Gorice in nazaj. Ko sem pritekel na Plac, sem opazil, da so delavci, ki obnavljajo fasado Mozetičeve hiše na Trgu Jožeta Srebrniča, čez dan odstranili star omet, da bi ga nadomestili z novim. Kot zgodovinar sem vedno pozoren pri posegih na starih hišah, saj nam prav zidovje, ki se skriva pod ometi, včasih razkrije marsikaj zanimivega. Ko sem se približal zidu, nisem verjel svojim očem. V zidu sem, približno 1,50 metra od glavnega portala, opazil kamnito strelno lino (strelnico), kakršne so vzidane v zidovih starih dvorcev in utrdb. Pogledal sem še na drugo stran, proti kavarni, in na enaki razdalji od portala opazil še eno, nekoliko manj izrazito lino. V četrtek naslednjega dne sem takoj po 16. uri odšel pogledat, kaj se dogaja na gradbišču. Moja bojazen se je uresničila. Delavci so malo prej ometali zid in seveda strelni lini. Razočaran sem vzkliknil: »Le kaj ste storili? Spet ste zakrili večstoletno zgodovino Solkana.« Ukazal sem jim, naj iz lin odstranijo omet, dokler je še svež. O tem sem telefonsko obvestil enega od lastnikov hiše, g. Marja Božiča in Zavod za spomeniško varstvo, ki ima nadzor nad deli, a lin ni opazilo. Strelni lini sta zdaj vidni za obiskovalce Solkana.

Odkriti strelni lini, ki ju lahko datiramo v drugo polovico16. stoletja ali v začetek 17. stoletja, lahko pa sta še starejši, sta z zgodovinskega, kulturnega in nenazadnje tudi turističnega vidika dragocena pridobitev za naš kraj. Hkrati pa nas opozarjata, da je bogata zgodovina našega Solkana še premalo raziskana. Odpirata nova vprašanja o zgodovini Mozetičeve hiše, Trga Jožeta Srebrniča in samega kraja. Simetrična postavitev strelnih lin glede na kamniti polkrožni portal nam daje slutiti, da je tam verjetno njuno izvorno mesto (kar bi seveda potrdila temeljita analiza zidu). Če sta torej bili tam izvorno vgrajeni, je to pomemben indic, da je bila Mozetičeva hiša nekoč verjetno utrjena plemiška domačija, ki je bila del starega utrjenega solkanskega jedra. Oskrbovala se je z vodo iz potoka Pahare, ki teče pod Trgom Jožeta Srebrniča in katerega struga je bila včasih odprta.

Pročelje Mozetičeve hiše z glavnim kamnitim vhodnim, polkrožnim portalom in dvema kamnitima strelnima linama na vsaki strani je precej podobno pročelju dvorca Petrogalovše pri vasi Cesta v Vipavski dolini, ki je datiran v drugo polovico 16. stoletja. Strelni lini sta služili v več namenov. Imeli sta obrambno in zastraševalno funkcijo. Skozi njiju sta stražarja oziroma hlapca domačije lahko opazovala cesto in trg in tudi streljala s kremenjačami na morebitne razbojnike in roparje, ki bi lahko ogrožali domačijo. V 17. stoletju je bilo namreč v Gorici in njeni okolici še precej hudodelstva in nasilja z mnogimi smrtnimi žrtvami. O tem nam v rokopisni knjigi z naslovom Le morti violenti v verzih, pisanih v furlanščini, opisuje takratni duhovnik in kronist Giovanni Maria Marusig. Solkan je bil sploh prehoden kraj, kjer so se križale trgovske poti, po katerih so potovali mnogi.

Verjetno pa sta kamniti lini bolj kot učinkovita obramba služili kot simbolno sporočilo mimoidočim, da vstopajo v hišo, katere lastniki pripadajo plemiškemu stanu. Bili sta torej tudi statusni simbol. Ob tem se poraja vprašanje, kateri rodbini je pripadala utrjena domačija. Možnosti je več, odgovor bodo prinesle nove raziskave.

Obro~ za privezovanje konj pod obokanim vhodom; (Foto: TG)

Ko sem pred leti za solkanski zbornik pisal članek o solkanskem plemstvu, sem v goriških arhivih odkril vire, ki nakazujejo, da je na današnjem Trgu Jožeta Srebrniča imela svojo gosposko hišo z dvoriščem in štalo plemiška družina slovenskega rodu Milost pl. Mildenhaus. Družina se v Solkanu omenja že v prvi polovici 17. stoletja. Zanimiv član te rodbine je bil Urban Milost Mildenhaus, rojen v Solkanu 10. maja 1628. Od leta 1656 in vse do smrti leta 1702 je bil župnik v Dornberku. Imel je posestva v Solkanu, Grgarju, Kromberku, Dornberku in Rihenberku. V 17. in prvi polovici 18. stoletja so se v družini Milost zvrstili kar štirje notarji. Prvi trije, ki so živeli v 17. stoletju, so bili notarji v Gorici. Četrti notar, Anton Milost, ki je živel v začetku 18. stoletja, pa je bil notar v Solkanu med letoma 1706 in 1735. Bil je tudi glasbenik. V matičnih knjigah solkanske župnije se omenja kot »ludi director«, torej glasbeni vodja solkanskega cerkvenega zbora. Mogoče so bili lastniki hiše z linama res Milosti.

Vsekakor je bila hiša v 19. stoletju že v lasti družine Mozetič, iz katere izhajata dva solkanska župana. Mozetičevi so bili gostilničarji. V hiši je bila leta 1867 ustanovljena solkanska čitalnica. Hišo so večkrat prezidavali; bila je mogočna domačija, h kateri je sodila tudi sosednja stavba današnje Krajevne skupnosti s plesno dvorano. V prvi svetovni vojni pa je bila kot večina solkanskih stavb poškodovana in kasneje obnovljena. Ima torej bogato tradicijo. Zgovoren dokaz sta zdaj tudi odkriti strelni lini, ki zopet krasita njeno pročelje. Zato vabim vsakogar, tako tistega, ki se sprehaja po trgu, kot tistega, ki srka kavo v kavarni, naj se za hip ustavi in si ju ogleda, saj hiša skriva starodavnost Solkana.

Jernej Vidmar

Krajše in daljše

Osemindvajset let od podpisa listine o pobratenju

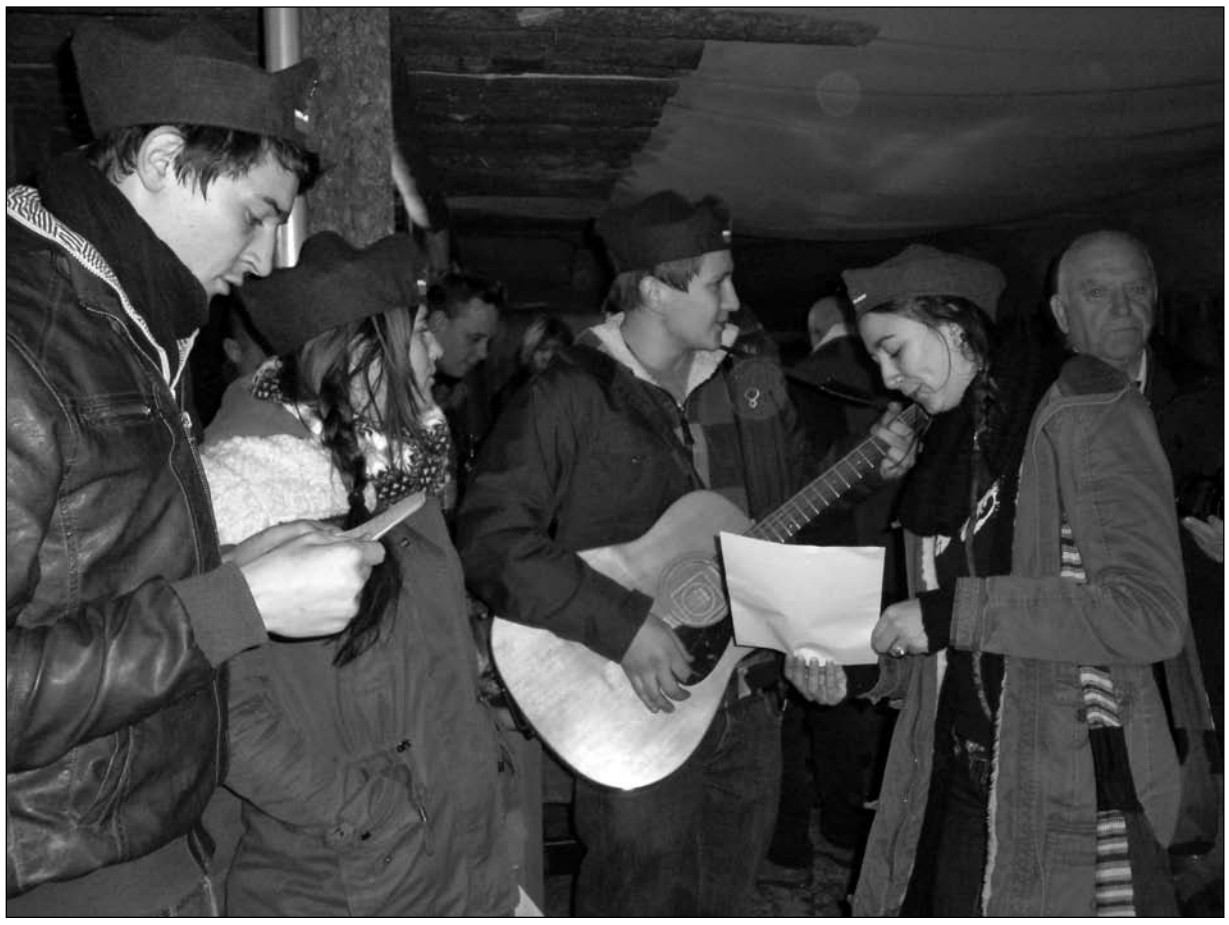

Kdo pa so ti mladi fantje ...

Dobili smo se v Ošteriji Žogica. Skoraj 90 somišljenikov, ki čutijo nek poseben odnos do narodnoosvobodilnega boja. Že prej smo se zmenili, da bomo tu samo nazdravili in šli naprej po programu. A ko te pod šotorom ob topli peči pričakata dve mladenki s titovkami in ti zaželita dobrodošlico z bršljanovimi listi, kar ne moreš stran.

Pred 28 leti, ko so tri organizacije zveze borcev podpisale listino o pobratenju, najbrž nihče ni verjel, da bo ta vez po toliko letih še vedno živa. In je. Še kako. Nikoli ni bila pretrgana. Vsako leto se člani borčevskih organizacij iz Opatjega sela, Ronkov in Solkana srečajo pri enem izmed gostiteljev. Letos je bilo srečanje v Solkanu, pri Žogici, ki nas je pogostila s sveže pečenim, še toplim kruhom in pršutom.

Sproščeno vzdušje je popestrila skupina dveh deklet in dveh fantov, ki so ob spremljavi kitare zapeli nam vsem tako poznano Računajte na nas. Nekaj borbenih in domoljubnih pesmi pa je zadonelo iz grl kvinteta Quartin. V pozdravnih nagovorih predstavnikov vseh treh borčevskih organizacij je bilo čutiti sporočilo pobratenja, ki nas veže že več kot četrt stoletja, pomen poslanstva narodnoosvobodilnega boja, pa tudi zaskrbljenosti za prihodnost naše države. Že 28 let torej stopamo po skupni poti, ki je v resnici še daljša, saj se je rodila iz zaupanja in iskrenega prijateljstva v težkih življenjskih preizkušnjah, v skupnem boju zoper fašizem in nacizem, iz katerega se je rodila naveza, ki nas združuje še danes.

Pred odhodom v Vilo Bartolomei je delegacija položila venec k spomeniku padlih borcev v Solkanu in na grob nekdanjega predsednika zveze borcev Zdravka Bašina.

Ker se je zdravica pri Žogici zaradi prijetnega domačega vzdušja nekoliko zavlekla, nas je kustosinja Goriškega muzeja že nestrpno pričakala v Vili Bartolomei, da nas popelje po razstavah. Z razlago tudi v italijanskem jeziku nas je vodila po restavratorski razstavi Ohraniti preteklost za danes in jutri, po etnološki in arheološki razstavi Posodje na Goriškem. Spoznali smo življenje Langobardov v naših krajih, ogledali pa smo si tudi film o restavriranju slik na steklo in tehniki slikanja ter delo v restavratorskih delavnicah Goriškega muzeja, ki imajo svoje prostore v sklopu Vile Bartolomei v Solkanu.

Naše srečanje, ki ni bilo samo prijetno, ampak tudi poučno, smo zaključili v hotelu Sabotin, kjer ni manjkalo pesmi ob zvokih harmonike. Udeleženci srečanja so bili sproščeni in pevsko navdahnjeni. Da je praznovanje v celoti uspelo, pa gre zahvala predvsem kolektivu Ošterije Žogica in gospodu Sebastijanu Komelu, ki vedno prisluhnejo našim željam.

Prihodnje leto se bomo srečali v Ronkah. Italijanski prijatelji nam vedno pripravijo prisrčen kulturni program v slovenskem jeziku. Se že veselimo.

KO ZB Solkan

Pobrateni ...

Kovačev študent na solkanskem odru

Anton Klemen~i~ (1900-1961); iz arhiva Maše Komavec Mis

Župnika Vinka Vodopivca je Danilo Čadež spoznal l. 1944, ko se je družina preselila k očetovi sestrični v Kromberk, ker v hiši v Solkanu zaradi stalnih bombnih napadov na solkanski most ni bilo več varno živeti. Ker so v Kromberku stanovali blizu cerkve, je kot 12-letni fant večkrat hodil k župniku v farovž poslušat njegovo igranje na harmonij. Spominja se, da je nekega dne g. Vinko igranje na harmonij nenadoma prekinil in rekel: »Mulc, sa nisi nəč vidu!« Pogledal je skozi okno in opazil nekaj ljudi v vojaških uniformah, ki niso bile italijanske. Gospod Vinko je večkrat pomagal partizanom, ki jih je skrival v farovžu; prespali so v zvoniku, zjutraj pa so odhajali v Vrtojbo in dalje proti Krasu.

Leta 1910 je Vinko Vodopivec na preprosto besedilo duhovnika Ivana Kovačiča, doma iz Kanala, uglasbil komedijo Kovačev študent. Njegova spevoigra je bila prvič uprizorjena leta 1946 v dvorani pri Čadeževih v Solkanu. Glasbena komedija prikazuje družino robustnega, a poštenega kovača Vlecimeha. Njegov sin Janez je študent prava, a se bolj kot študiju posveča veseljačenju s prijatelji. Starša ga podpirata, dokler jih v pismu ne prosi za večjo vsoto denarja. Kovač se z ženo Meto odpravi v mesto pozvedovat, kaj se dogaja s sinom. Ko ga zasači s prijatelji, ki pijančujejo, ga nemudoma odpelje domov in ga izuči za kovača. Čez nekaj let obiščejo Janeza elegantno oblečeni prijatelji, ki so doštudirali in dobili ugledne službe, a se iz občutja praznine še vedno predajajo pijači. Janez pa je v svojem delu našel srečo in zadovoljstvo, za kar je očetu zelo hvaležen.

Pobudnik za izvedbo Vodopivčeve spevoigre v Solkanu je bil Anton Klemenčič. Fašisti so ga kot zavednega slovenskega učitelja pregnali v južno Italijo. Ko se je po vojni vrnil v Solkan, je hotel prebuditi glasbeno življenje. Poznal je Vinka Vodopivca in njegovo opereto Kovačev študent. Ker je spevoigra kratka, je nagovoril 14-letnega Danila Čadeža, naj poskrbi za preprost klasični glasbeni sestav, ki bi dopolnjeval predstavo. Na harmoniko sta tako zaigrala 13-letna Mara Bratina in Kamilo Komel, kasneje oba profesorja glasbe; violino je igral Bruno Jug, kitaro Danči Vuga, klavirsko spremljavo je izvajal Danilo Čadež, Anton Klemenčič pa je bil dirigent in organizator celotne predstave. Kovača Vlecimeha je pel basist Janez Srebrnič s Placa, njegovo ženo sopranistka Anica Bašin Zdora, njunega sina Janeza baritonist Mine Zavrtanik *Štrombič*, Janezove sošolce pa drugi trije *Štrombiči*. Šepetalka je bila Maša Komavec, nečakinja Antona Klemenčiča.

Mara Bratina je povedala, da so vadili v gostilni pri Krpanci, v sobi s pianinom. Spominja se tudi, da je ob izvedbi spevoigre med odmorom prišla Danilova mama Slavica s pladnjem pijače mimo vseh gledalcev in pogostila nastopajoče, saj so imeli Čadeževi poleg dvorane gostilno in kavarno. Oder je bil takrat namreč na severni strani, kjer je danes lekarna.

Preprosta ljudska glasba je navdušila Solkance, saj je bila dvorana nabito polna tako na premieri kot ob dvakratni ponovitvi. To je bil nadvse pomemben glasbeni dogodek, ki je odzvanjal še dolgo potem. V Solkanu se je kmalu nato oblikoval moški pevski zbor, kasneje še mešani,vzpodbudil pa je tudi nastanek amaterske dramske skupine Jože Srebrnič, ki je s svojimi predstavami bogatila krajane vse do nastanka Primorskega dramskega gledališča.

Zanimivo je tudi, da je en razred novogoriških gimnazijskih maturantov leta 1953 ponovno izvedel Kovačevega študenta. Sodelovalo je več dijakov iz Solkana, sopran je kot kovačeva žena pela Marta Boltar.

Ob letošnji 60-letnici smrti Vinka Vodopivca so na pobudo Vladimirja Čadeža in pod njegovo taktirko spevoigro Kovačev študent uprizorili v veličastnem okolju kromberškega gradu. Obiskovalci so amfiteater dvakrat zasedli do zadnjega kotička. Trije pevski zbori, folklorna skupina in pevci pod glasbenim vodstvom Vladimirja Čadeža so svojo zagnanost prenesli na gledalce, ki se po predstavi še dolgo niso razšli. To kaže, kako ljudska glasba vedno navdušuje, saj je bilo med gledalci ogromno mladih ljudi. Upati je, da bo Kovačev študent spomladi doživel tretjo ponovitev, saj bi si opereto še mnogi radi ogledali.

Katarina Vuga

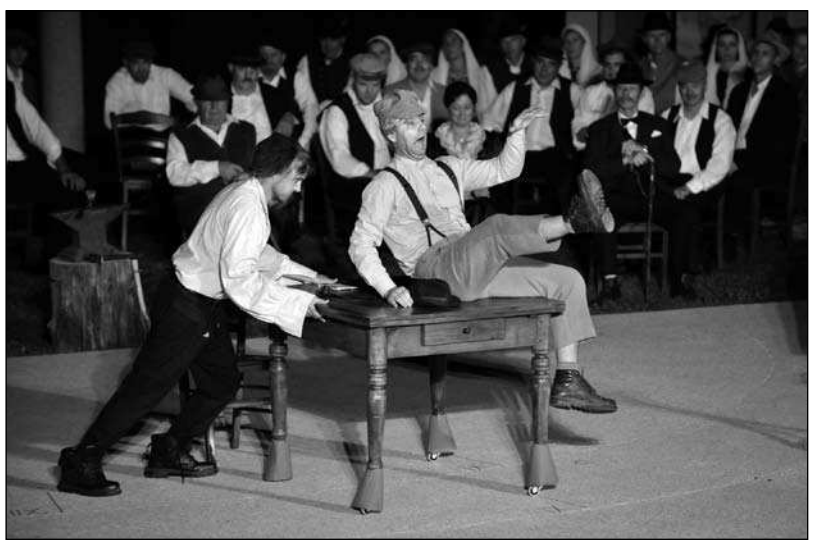

Uprizoritev Kova~evega študenta ob 60-letnici smrti Vinka Vodopivca (1878-1962) v amfiteatru gradu Kromberk, septembra 2012. (Foto: Atelje Pavši~-Zavadlav)

Krajše in daljše

Solkanski latinski pisci med XVII. in XIX. stoletjem

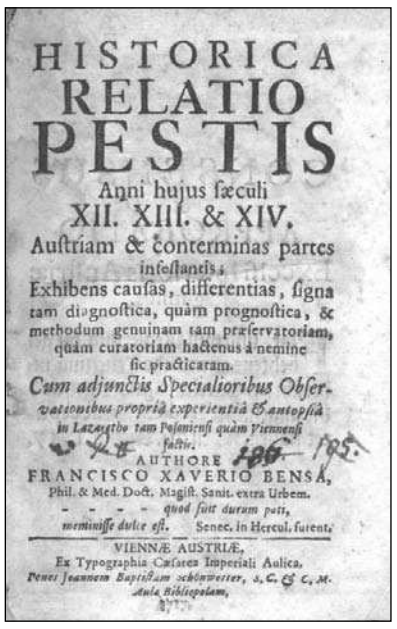
HISTORICA
RELATIO
PESTIS
Anni hujus fæculi
XII. XIII. & XIV.
Austriam & conterminas partes
infestantis,
Exhibens causas, differentias, signa
tam diagnostica, quàm prognostica, &
methodum genuinam tam præservatoriam,
quàm curatoriam hactenus à nemine
sic practicatam.
Cum adjunctis Specialioribus Obser-
vationibus propriâ experientiâ & autopsiâ
in Lazaretho tam Posoniensi quàm Viennensi
factis.
AUTHORE
FRANCISCO XAVERIO BENSA,
Phil. & Med. Doct. Magist. Sanit. extra Urbem.
- - - - - quod fuit durum pati,
meminisse dulce est. Senec. in Hercul. furent.
VIENNÆ AUSTRIÆ,
Ex Typographia Cæsareo Imperiali Aulica.
Penes Joannem Baptistam Schönwetter, B. C. & C. M.
Aulæ Bibliopolam.

Naslovna stran knjige (248 strani) solkanskega rojaka Franca Ksaverja Bene o zdravljenju kuge, ki je Avstrijo in sosednje dežele zajela v letih 1712-1714.

Bližina Gorice je dajala Solkanu poseben pečat. Kazala se je v mnogočem, tudi v vzgoji in izobraževanju. Mnogi nadarjeni mladi Solkanci so se šolali na goriških šolah. Izobraženost jim je odpirala pot v svet, jim olajšala življenje ter jih uvajala v različne strokovne usmeritve, da so te tako postale njihova življenjska izbira. Med temi Solkanci je bila tudi sedmerica piscev, ki so v 17., 18. in še prav na začetku 19. stoletja v latinščini objavljali strokovna in verjetno tudi literarna dela. Po začetnem šolanju v Gorici jih je življenjska pot vodila daleč po svetu. Le eden med njimi, p. Bernard Čeferin, je umrl na domačih tleh.

Če odmislimo kronista Martina Bavčerja, ki so ga uvrščali med solkanske rojake, rojen pa je bil v Selu sredi Vipavske doline, bomo ta pregled začeli s patrom jezuitom Bernardom Čeferinom (Zefferinom), rojenim v Solkanu 21. maja 1628. Gimnazijo in filozofijo je končal v Gorici pri jezuitih leta 1648. Istega leta je stopil v jezuitski red. Po noviciatu je študiral na dunajski univerzi in dosegel doktorat iz filozofije. Služboval je na Reki, v Trnavi na Slovaškem (1660–1662), učil je retoriko v Zagrebu (1663) in filozofijo na Dunaju (1664–1666). Z Dunaja je bil leta 1666 kot pridigar poslan na saški dvor in se je leta 1673 težko bolan vrnil v Gorico, kjer je umrl 11. aprila 1679.

V zelo skopih podatkih o Čeferinovem življenju piše, da je bil matematik, podobno kot njegov mlajši brat Filip (1630–1666), prav tako jezuit, umrl pa je kot misijonar v Carigradu. V Backer-Sommervoglovi enciklopediji književnega ustvarjanja jezuitske družbe je podatek, da je bil Bernard Čeferin avtor dveh latinskih, in sicer *Ephemerides Tyrnavienses* (Trnava 1662) in *Questiones controversarium*, ta naj bi izšla postumno v Rimu leta 1680. Iskanje kraja in ustanove, kjer bi se obe Čeferinovi deli hranili, ni bilo uspešno. Morda pa Bernard Čeferin niti ni avtor astronomske koledarske objave iz leta 1662. Nekaj gradiva o Bernardu Čeferinu hrani knjižnica univerze v Budimpešti. V arhivu knjižnice pariškega observatorija (Observatoire de Paris) se nahajajo pisma, ki sta si jih izmenjala Čeferin in poljski astronom Jana Heweliusza. Nihče izmed furlanskih in goriških leksikografov, kot so bili P. A. Codelli, C. Morelli, F. Manzano, G.Marchetti, ni navedel življenjepisnih podatkov za Bernarda Čeferina, prav tako ga ne omenja najnovejši furlanski biografski leksikon *Nuovo Liruti*.

Za latinskega pesnika Andreja Batiča (Battig), ki je bil rojen v Solkanu 16. oktobra 1636 in za njegovo poznavanje pri goriških oziroma furlanskih leksikografih velja podobno kot za Čeferina. Batič je humanistične študije in filozofijo končal pri jezuitih v Gorici, teologijo je študiral na Dunaju in tam stopil v jezuitski red (1660). Po končanem noviciatu je bil v dušnopastirski službi v več jezuitskih kolegijih. Med letoma 1668–1671 je bil profesor na gimnaziji v Gradcu. Nato je bil kot vojaški spovednik poslan v Carigrad, kjer je v cerkvenih zadevah posredoval med kristjani in turškim dvorom. Leta 1683 se je moral vrniti na Dunaj, poslej je služboval na Dunaju, v Steyerju, Linzu in Trstu, kjer je 17. junija 1702 umrl. V Gradcu naj bi Batič objavil dela *Lycaeum Sapietiae Martis gymnasium* (1670) in *Laus sapientiae ex sacro codice deprompta et lyrico carmine deducta atque* (1671). Tudi hranišč teh dveh objav doslej ni bilo mogoče izslediti.

Naslednji latinski pisec je Janez Marija Žbogar (Joannes Maria Sbogar), rojen v Solkanu 5. maja 1654. Odraščal je v Nemčiji (Bavarska,Westfalija), na Dunaju pa je stopil v red sv. Pavla (barnabiti), tam je študiral teologijo. Od januarja 1684 je služboval kot kaplan v župniji Mistelbach. Leta 1690 je postal predstojnik rodovne hiše (kolegij sv. Mihaela) na Dunaju in je od leta 1694 vodil kolegij v Pragi. Podatki o kraju in času njegove smrti so različni, najverjetneje je umrl leta 1711. Čeravno naj bi po nekaterih navedbah umrl že deset let pred tem, leta 1701. Žbogar je mnogo bolj poznan kot predhodna pisca. Omenja ga furlanski biograf Asquini v svojem delu *Cent'ottanta e piú uomini illustri del Friuli* ... (Benetke 1735, Bologna 1990), poznajo pa ga tudi Codelli, Morelli, Manzano, njegovo življenje obdeluje tudi *Nuovo Liruti.*

Žbogarjevo temeljno delo je obsežna *Theologia radicalis*, ki je izšla v treh izdajah v Pragi (1698, 1708 in 1725) in šteje preko 1200 strani. Podpisal jo je kot Solkanec (»a d. Joanne Sbogar Salcanensi«). V knjigi je obrazložil 143 nasprotujočih si trditev raznih teologov, in sicer 110 tako imenovanih ohlapnih trditev in 33 trditev tako imenovane strožje morale, »ki jih je Sveti sedež zavrnil kot nevarne v pastirovanju, in s tem obvaroval versko življenje vsakršne skrajnosti« (p. Bruno Korošak). Žbogar je zbral obsodbe in ugovore papežev Aleksandra VII., Aleksandra VIII. in Inocenca XI. na stroge trditve nekaterih univerzitetnih učiteljev. Delo patra Janeza Marije Žbogarja bi zaslužilo temeljitejšo oznako.

V drugi polovici 17. stoletja sta bila rojena v Solkanu dva zdravnika, in sicer Ivan Štefan Zanutti oziroma Zanutig, kot so takrat zapisovali v solkanske matične knjige, in Franc Ksaverij Bensa. Iz poškodovane matične knjige v solkanskem župninjskem arhivu med letoma 1655 in 1692 ni mogoče ugotoviti, da bi bila rojena v Solkanu. Podatek, da je bil Zanutti rojen v Solkanu, najdemo v literaturi, a letnica rojstva ni ohranjena, verjetno je bil rojen v desetletju med letoma 1660 in 1670. Leta 1688 se je vpisal na dunajsko univerzo, nadaljeval je in končal šolanje v Padovi ter leta 1692 ponovno doktoriral na Dunaju. Leta 1705 je bil vpisan v seznam uglednih predstavnikov dunajske univerze kot doktor medicine in filozofije, redni profesor univerze, osebni zdravnik cesarice vdove Eleonore, tretje soproge cesarja Lepolda I. in deželni fizik Nižje Avstrije. Umrl je najverjetneje leta 1720.

Peti solkanski pisec, rojen v 17. stoletju, je zdravnik Franc Ksaverij Bensa. Natančni rojstni podatki niso znani; v literaturi se navaja letnica 1669 oziroma 1670. V solkanskem župnijskem arhivu pa je ohranjen podatek, da je umrl na Dunaju avgusta 1750 v starosti osemdesetih let. O Bensi so življenjepisni podatki skopi. Bil je doktor medicine in filozofije. Ohranjeni sta dve njegovi natiskani tezi, izšli leta 1704 oziroma leta 1705 na Dunaju. Tu je Bensa opravljal zdravniško prakso (» Magist. Sanit. extra urbem«). Leta 1717 je na Dunaju izdal delo *Historica relatio pestis anni huius saeculi XII. XIII. & XIV. Austriam & conterminas partes infestantis*. V 248 strani obsegajoči knjigi je objavil svoje zdravniško delo in opazovanja ob epidemiji kuge med letoma 1712–1714, zlasti pri zdravljenju obolelih v dunajski in bratislavski bolnišnici.

Zdravnika in zdravstvena pisca Marko Anton Plenčič in Anton Mihelič pripadata 18. stoletju. Med vsemi latinskimi pisci, rojenimi v Solkanu, je Marko Anton Plenčič (Marcus Antonius Plenciz) daleč najbolj znan. Rojen je bil 22. aprila leta 1705, srednje šole je opravil v Gorici, medicino je študiral na Dunaju in v Padovi, kjer je doktoriral leta 1733. Potem se je vrnil na Dunaj, kjer je opravil nostrifikacijo doktorata, ki ga je prejel na padovanski univerzi. V avstrijski prestolnici je opravljal zdravniško prakso in se posvečal raziskovalnemu delu v medicini. Rezultat raziskovanja je bila leta 1762 objavljena knjiga v štirih delih, naslovljena *Opera medico-physica*. Zaradi svojih spoznanj o vzrokih določenih bolezni in teorije o *contagium vivum* velja za predhodnika moderne mikrobiologije. Plenčičevo življenje in delo je dobro znano tudi njegovim solkanskim rojakom, ki so ga leta 1967 počastili s spominsko ploščo na Trgu, ki nosi njegovo ime. Ob odkritju je izšla tudi brošura z opisom njegovega življenja in dela. Plenčič je ena izmed pomembnih osebnosti v zgodovini razvoja svetovne medicine.

Anton Mihelič (Michelitz) je bil za življenja bolj poznan v svetu kot v domačih krajih. Kraj njegovega rojstva je odkril pred pol stoletja zagrebški zgodovinar medicine prof. dr. Lavoslav Glesinger v arhivu univerze na Dunaju. Rojstna oziroma krstna knjiga solkanske fare, ki je zabeležila Miheličeve, je namreč izgubljena. Mihelič je bil rojen 10. maja 1748 v Solkanu, umrl pa je 18. avgusta 1818 v Pragi, kjer je preživel velik del življenja. Promoviral je na Dunaju (1776) in na objavljeni disertaciji napisal, da je »ex comitatu Goritiensi«. Bil je profesor na medicinski fakulteti univerze v Pragi, dekan fakultete in rektor univerze. Poleg disertacije je objavil še pet samostojnih strokovnih del, med njimi je eno v nemščini. Med objavami je najpomembnejša knjiga *Scrutinium hypoteseos spiritum animalium* iz leta 1792, v njej je pokazal svoje nove poglede na delovanje živčnega sistema. Zadnje objavljeno delo o škodljivem vplivu ženskih oblačil na zdravje je leta 1803 objavil v latinskem in nemškem jeziku. Tako kot Plenčič tudi Mihelič še vedno vnema raziskovalce zgodovine medicine.

Branko Marušič

Srebrničeve skice Triglava

Skica Triglava; PANG 731

Pred leti se je v 1001 solkanskem časopisu št. 51 oglasil Tomaž Švagelj, pisec o Triglavu kot slovenskem narodnem simbolu. Povpraševal je tudi o upodobitvah Triglava Jožeta Srebrniča. Med brskanjem po dokumentaciji v **Pokrajinskem arhivu Nova Gorica** sem odkrila njegove skice Triglava, eno prilagam. Morda bodo g. Tomaža Švaglja še zanimale. *KV*

Nova doživetja Nove Gorice in Solkana

Dejana Baša (TZ-TIC Nova Gorica) in Toni Gomiš~ek, avtorja besedil vodi~a in Goriškega radi~a. (Foto: Evelin Bizjak)

Ste v zadregi, kam peljati goste, kaj pokazati, čigave so glave na Erjavčevi, kdo je že tisti kralj na Kostanjevici, kdo so Langobardi, kje lahko vidimo ostaline Soške fronte, katere so solkanske vile in kam z malimi nadebudneži?

Na ta in druga vprašanja vam odgovori nov vodnik po Novi Gorici in Solkanu. Napisal ga je Solkanec Toni Gomišček, univ. dipl. sociolog, publicist s področja eno-gastronomije, dolgoletni direktor Vinoteke Brda, ki ni v zadregi, ko išče besede, niti ko nam razkriva znane in hkrati neznane kraje.

V priročnem vodniku je zemljevid, na katerem je narisana krožna proga, po kateri obiskovalca popelje po Novi Gorici in Solkanu. Peš nas vodi po mestu Nova Gorica, kjer začne z ogledom Trga Evrope, železniške postaje in Muzejske zbirke kolodvor. Pot nadaljuje po Erjavčevi ulici, aleji spomina na goriške velmože, pa do trga Edvarda Kardelja, borovega gozdička in konkatedrale Jezusa Odrešenika.

Solkanski del se prične z Žabjim krajem, nadaljuje s Šolsko ulico, solkanskimi trgi, opiše solkanska mostova, vojno pokopališče in Cesto IX. korpusa. Med stanovanjskimi bloki do magistrale nas spet popelje v Novo Gorico, v mestno središče, športni center in med sodobne stanovanjske bloke.

Za konec nas povabi še na Kostanjevico in Rafut. Podrobno so opisani spomeniki, obeležja, muzeji, cerkve, vile, palače, arhitektura in narava.

Športnike vodi po okolici od Panovca in Soče do stražarjev Alp.

Kaj vse nudi goriška kuhinja, pa opišejo besede: Slastno za obloženo mizo.

Vodnik je izdala Turistična zveza – TIC Nova Gorica. Koordinacija in idejna zasnova: Dejana Baša

Fotografije so prispevali: Mirko Bijuklič, Leo Caharija, Toni Gomiščk, Marijan Močivnik, David Verlič, Manuel Kovšca, Metod Zavadlav, oblikovala in natisnila: A-media d.o.o.

Brezplačni izvod v slovenskem, italijanskem ali angleškem jeziku lahko dobite v Turistični pisarni v Solkanu ali na TIC-u Nova Gorica.

Za tiste, ki jim pisana beseda ni dovolj, pa smo na voljo turistični vodniki z licenco Mestne občine Nova Gorica, ki vas bomo z veseljem popeljali po novem krogu doživetij.

Evelin Bizjak

Krajše in daljše

Schengen – pet let kasneje

Na mrzlo decembrsko noč, s četrtka na petek, je 21. decembra 2007 Slovenija vstopila v »schengensko območje«. Nadzor nad prehajanjem državne meje z Italijo je postal preteklost, objekti na mejnih prehodih nepotrebni, žične in druge ovire nesmiselne. Uradne zdravice so se mešale s spontanim ljudskim slavjem v optimističnem pričakovanju drugačne prihodnosti.

Starejši so pripovedovali, kako so Goriško do leta 1947 doživljali še brez meje in se spominjali, kako izigrane so se počutili, ko so vojaki v tujih uniformah postavljali količke, ki so potem čez noč postali črta, preko katere nisi smel stopiti, nekaj časa skoraj še pogledati ne, saj je bilo gibanje v maloobmejnem pasu omejeno. Mejo so zastražili vojaki, ki smo jim pravili graničarji (*družeti*) in ki jih je vse po vrsti zanimalo, če imamo kakšno sestro.

Na mejnih prehodih, najprej za dvolastnike, potem še za maloobmejni promet, so vedrili in oblačili miličniki in cariniki. Skrbeli so za to, da se drži-mo vseh mogočih prepovedi. Vendar prepovedi so tudi zato, da jih kršimo, in na dan, ko je meja »padla«, smo se vsi po vrsti sproščali s pripovedovanjem zgodb o večjih ali manjših tihotapskih podvigih, ki jim je botrovalo prav dejstvo, da se čez mejo ni smelo, če pa si že lahko šel, si smel nesti in prinesti le kakšno malenkost. Zagotovo ne žganja in cigaret, zato je bil prav ta *šverc* najbolj zanimiv. Iz Italije si se potem vračal opasan z najlonkami in oblečen v štiri pare kavbojk. Bolj podjetni so carinikom v brk tovorili avtomobilske dele, kolesa, glasbene stolpe, pornografijo in drug prepovedan tisk... Vse skupaj je bilo pogosto podobno igri, v kateri so bili prekrški, če le ne prehudi, dovoljeni na obeh straneh.

Ta igra zdaj končala. Zaenkrat ali za zmeraj, kdo bi vedel. Toda če smo septembra leta 1947 hiteli s postavitvijo žičnatih ovir, ki jih je kasneje zamenjala bolj dopadljiva ograja, bi bilo dokaj samoumevno, da že v nekaj mesecih po decembru 2007 odstranimo te nepotrebne oznake razmejitve.

Pet let kasneje je le del meje res zgolj črta na papirju. Tako je predvsem na Bregu, kjer je celo nekaj čezmejnih lop. Zato pa je le streljaj stran okolica meje taka, kot da se ji bojimo približati. Enkrat je zanemarjena slovenska, drugič italijanska stran. Tu padajo drevesa, tam se razrašča robida. Nekdo je vzel klešče in naredil luknjo v mreži. Drugje je mreža povešena v spomin na čase ilegalnih prehodov. Vse skupaj pa ne sodi več v muzej. Kvečjemu na smetišče zgodovine. Kamor so, končno, odpeljali razbito čuvajnico z nekdanjega mejnega prehoda Solkan. Zato pa bi bilo potrebno obuditi k življenju nekoč pogosto uporabljeno pot k Soči, ki je vodila med ograda Nordeževih in hišo *Pepce Borguke do barke*, *Podzemljuha* in *pompe* (črpalke za vodo za potrebe goriškega kolodvora). Zdaj pot zapira mreža in nekdanja služnost je spremenjena v dvorišče...

Toni Gomišček

^ezmejna posest

Nov prehod

Prepu{~eno zobu ~asa

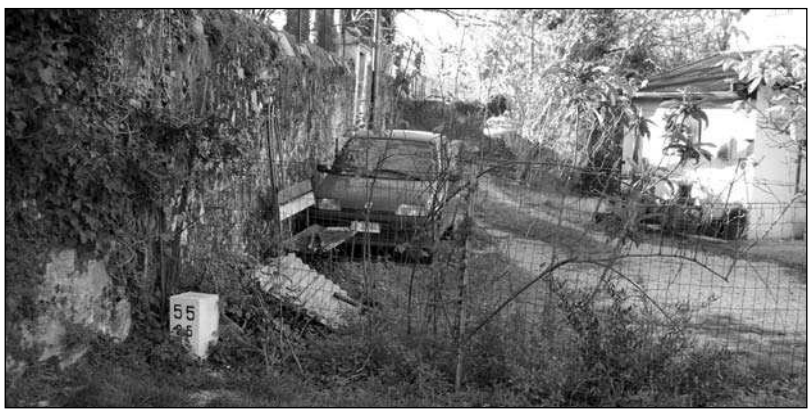

Kje je tista stezica, ki je vodila k Barki, Pompi, v Podzemljuh?

Za zgled

Ujeti mejnik

Vse bolj zelena meja

Pasji laježˇ na solkanskem Bregu

Fjodor uspešno ~ez prepreko; (Foto: TG)

Na solkanskem polju je od nekdaj odmeval pasji laježˇ. Še pred leti bolj žalosten, iz pesjakov konjederca, ki smo mu pravili *šintar*, danes precej bolj vesel, saj je tam pasje zavetišče, v katerem si lahko družbe željni za uro ali dve sposodijo psa in se v družbi odpravijo na sprehod. Izmed vseh teh kosmatincev pa izstopajo tudi, ki so jih na Breg pripeljali v šolo. Študentka biologije Alenka Gorjan (kmalu v novem letu naj bi zagovarjala diplomo o pajkih) je pred dvema letoma njivo preuredila v poligon, na katerem izvaja več programov.

»Vsak pes bi moral v pasjo šolo,« je prepričana. Programa pasje socializacije se seveda morata udeležiti oba, pes in njegov gospodar. Osnovni tečaj traja kakih deset ur, nadaljevalni prav toliko. Pes se med tečajem nauči primernega obnašanja do gospodarja, do drugih ljudi in do drugih psov. Po začetnih urah na Bregu se del tečaja odvija tudi po mestnih ulicah, tako da se psi naučijo dobrega vedenja v različnih okoljih.

Tisti, ki hočejo nekaj več, pa se skupaj s psi vpišejo še v tečaj agility, med katerim postanejo psi pravi akrobati, ki vešče preskakujejo ovire, se poženejo skozi obroč, vijugajo med količki... Alenka je tudi sama tekmovalka: njen nastop s psom Fjodorjem na prvenstvu v Beogradu si lahko ogledate na spletnem naslovu http:www.youtube.com/watch?v=Eat0u6IVMv8. V začetku decembra, ko je Breg pobelil sneg, so se na njenem poligonu zbrali tako agilitaši kot poslušneži na prednovoletnem pikniku. To je bilo veselja!

Nadebudna Alenka, ki ji je ljubezen do psov očitno v genih, si z očetom Zlatkom deli izkušnje v tekmovanju, z mamo Cvetko pa v društvu Tačke pomagačke, katerega cilj je pomoč pri rehabilitaciji in izboljšanju počutja otrok, mladostnikov, starostnikov ter oseb s posebnimi potrebami. Novost, s katero naj bi začela po novem letu, je šolanje pastirskih psov, ovčarjev.

Ko sem jo vprašal, ali so bolj dovzetni za uk psički ali psičke, je odgovorila, da bistvene razlike ni. »Najhitreje se učijo tisti psi, ki se dobro ujamejo z gospodarjem. Če je njun odnos trden, če je med njima pristna vez, bosta oba hitro napredovala,« mi je zaupala dresersko skrivnost. TG

Alenka in njen štirinožni prijatelj

Radič

Po sušnem poletju, ko so se mnogi bali, da letos radiča ne bo, je jesensko deževje pomagalo tej prestižni cikoriji, da si je dobro opomogla. Decembra so nekateri že pohiteli z izkopavanjem, izoravanjem in spravilom snopov v *lehe* (razorje), od tam pa v domače zorilnice, tako da bo prvi *regut* nared za božične in novoletne praznike.

V teh dneh se je začel tudi drugi in zaključni del projekta Goriški radič - od vrtnine do umetnine, ki ga ob pomoči novogoriške občine in evropskega sklada LEADER vodi Turistična zveza Nova Gorica. Gostilne, kjer bodo pripravljali jedi z našim *regutom*, bodo dobile koledar, ki ga oblikuje Aleš Srnovršnik (tudi avtor fotografij), 9. januarja pa bo v karavli razstava in posvet o goriškem radiču. Sledilo bo še nekaj promocijskih dejavnosti, ob zaključku pa bomo dobili še knjigo, ki jo pripravlja Toni Gomišček.

MP

Kanclerji med spravilom radi~a v razor; (Foto: MP)

Intervju

Branko Marušič

Dolgoletni redni in izredni urednik Solkanskega časopisa

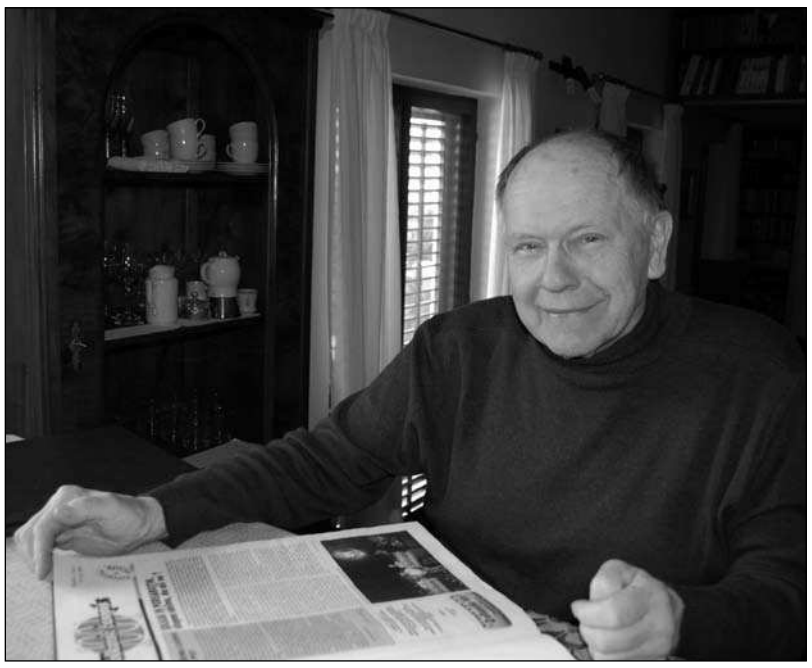

Branko Maruši~ danes, s prvo številko našega ~asopisa (Foto: TG)

Predvsem je zgodovinar. Raziskovalni in pišoči. Njegov opus obsega knjige in številne razprave, pa tudi neskončen niz člankov, s katerimi osvetljuje delčke naše preteklosti. Zasidran je v goriški prostor in v bogati solkanski preteklosti je našel že marsikateri navdih za svoje delo. Prav zato je bil med pobudniki izhajanja krajevnega časnika. Če ga že ni urejal, pa je bil stalni član uredniškega odbora in trdna opora vsem urednikom. Ob jubilejni 75. številki smo ga izbrali za sogovornika, da bi se z njegovo pomočjo spomnili na prehojeno pot in poskusili opredeliti pomen, ki ga ima redno izhajanje časnika za naš kraj.

Kako se je naš ~asnik sploh rodil?

Zamisel o izhajanju solkanskega časopisa se mi je porodila leta 1994. Takratni predsednik sveta KS Alojz Hvala in drugi svetniki so jo sprejeli z navdušenjem. Prvo številko, ki je izšla 19. maja 1994, sva pripravila z Marijano Remiaš, ki je nato uredila še dve številki. Ker potem zaradi drugih obveznosti tega ni zmogla več, sem urednikovanje prevzel jaz. Moram povedati, da uredniško delo vzame kar nekaj časa in da je, seveda ob podpori uredniškega odbora in sodelavcev, urednik tista gonila sila, ki poganja časopis. Časopis sem urejal od številke 4 do 31, čeprav se kot urednik nisem podpisoval. Uredniški odbor smo oblikovali tako, da je zastopal vse plati življenja v kraju. Sestavljali so ga predstavniki KS, športnikov, upokojencev, šolstva... Podobno je še danes. Po sedmih letih se sicer urednikovanja nisem naveličal, se mi je pa zdelo, da bi nova sila lahko prinesla svežino in dala časopisu nov zagon. Tako je potem štiri številke urejala Kaja Širok, danes direktorica Muzeja novejše zgodovine v Ljubljani, nakar sem spet vskočil jaz, dokler ni za daljši čas prevzela časopis Ana Zavrtanik. V petih letih je časopisu odtisnila bolj profesionalni pečat, saj sva ga prej urejala zgodovinarja, medtem ko je bila Ana novinarka. Ko je zaradi vse večjih družinskih obveznosti, medtem je namreč postala Zavrtanik Ugrin, morala uredniško delo odpovedati, sem eno številko spet uredil jaz, nato je prišel Mitja Marussig, tudi novinar, za njim pa ti. No, tebi se pozna, da imaš poleg profesionalnosti tudi poseben odnos s Solkanom, da si Solkanec, da si tu preživel dobršno mero življenja in da si takoj znal vzpostaviti pristno razmerje tako s preteklostjo kot sedanjostjo kraja, kar je za tako glasilo, kot je naš 1001 solkanski časopis, izrednega pomena.

Kako ste se odlo~ili za ime?

Pred izidom prve številke smo na Svetu KS razpravljali tudi o imenu. Predlogov je bilo več. Eden je predlagal Solkanski razgledi, drugi Solkanski časopis, tretji časnik. Po bibliotekarskem tolmačenju je med časnikom in časopisom razlika v tem, da je prvi dnevnik in bolj splošne vsebine, drugi pa izhaja na daljše časovno obdobje in je bolj specializiran. Ker smo računali na nekaj številk letno, smo se torej odločili za »solkanski časopis« in mu dodali letnico »1001«, ki ima za Solkance poseben pomen, saj je bil naš kraj takrat prvič jasno omenjen. To letnico smo torej začeli uporabljati pred proslavljanjem naše tisočletnice in jo uporabljamo še naprej. Tudi KS jo ima na vseh svojih dopisih, kar daje vedeti vsem, da je Solkan *jako stara vas na Goriškem*.

Kot zdajšnji urednik opažam, da krajani radi sodelujejo. Da nam pošiljajo prispevke in da skoraj nestrpno ~akajo, kdaj pride nova številka v poštni nabiralnik. Je bilo vedno tako?

Solkanski časopis je bil hitro dobro sprejet. Krajani čutijo, da igra pomembno povezovalno vlogo. To se pozna tudi pri odzivih na naš »samoprispevek«. Prav ta denarna podpora bralcev omogoča časniku, da je še vedno tu, da ni ugasnil po nekaj številkah. Kar 75 številk je velik uspeh, s katerim se lahko pohvali le malo krajevnih listov. Nekateri so sicer medtem prerasli v občinska glasila, ki pa imajo čisto drugačno finančno podporo in jim je zato življenje lažje. Nekateri taki časopisi so izjemno dobri in zanimivi, na primer tolminski, idrijski, kanalski, briški...

Glede odziva naši bralcev pa še to. Kritik nikoli ni bilo dosti, dobivali pa smo spodbude, namige, sugestije... Nekaj, česar nam nikoli ni uspelo doseči, pa je nekakšen pregled drobnih novic o naših krajanih. Recimo kdo je diplomiral, kdo je iz daljnega sveta prišel na obisk k sorodnikom v rodni kraj in podobno. Osmrtnic nismo nikoli objavljali, smo pa obeležili smrt kakega bolj znanega krajana. Zagotovo so se pri tem zgodile tudi krivice, da smo koga spregledali, toda pri časopisu, ki izhaja štirikrat letno, se to kaj lahko pripeti. Vendar sem prepričan, da smo vedno zabeležili vse pomembne dogodke, da nismo nič važnega prezrli.

^asopis je s tem tudi pomembna kronika kraja, ki mu s ~asom vrednost naraš~a.

Zagotovo. Nekaj letnikov sem dal vezati in ko zdaj listam po njih, se pogosto čudim, kaj vse ta časopis prinaša. Kakšne vesti, kakšno zanimivo gradivo! Kako bo vse to koristilo ljudem, ki bodo nekoč raziskovali našo sedanjost. Solkanska nevesta Inga Brezigar Miklavčič je za solkanski zbornik, ki je izšel ob tisočletnici, raziskovala identiteto Solkana, kot se kaže skozi 1001 solkanski časopis. List pa izhaja še naprej in prinaša vedno nova pričevanja. Kraj nudi obilo gradiva za sprotno poročanje in za odkrivanje njegove zgodovine. Danes imamo neverjetno srečo, da s pomočjo digitalne knjižnice dLib* preko spleta listamo po sto in več let starih časnikih in med drugim naletimo na številne zanimive članke, ki poročajo tudi o našem kraju in ki jih je vredno obelodaniti. Ljudje radi hlastajo po preteklosti. Je pa res, da lahko zapise o preteklih dogodkih tolmačimo po eni strani dokaj nekritično, po drugi bolj znanstveno. Prav je, da časopis oživlja te vesti, pri čemer naj bi bila časopisna obravnava čim manj omadeževana.

Stare slike Solkana kažejo, da je bil vendarle vas, ~eprav pomembna, ki se je nato v razdobju ene generacije spremenila v veliko naselje. Naloga ~asopisa je, da to novo naselje poveže, da novim Solkancem omogo~i, da se seznanijo z zgodovino kraja, da zvedo, kako se je oblikovala njegova identiteta.

Zagotovo. Tisto, kar me vedno preseneča, je seznam darovalcev za časnik. Opažam, da so med njimi tudi številni, ki nimajo solkanskih korenin. To pomeni, da jih zanimajo tako naše zgodbe kot zgodovina. List je vezivo prebivalcev Solkana. V našem kraju ni ostrega soočenja med domorodci in prišleki. To se kaže tudi v delovanju krajevne skupnosti, kjer vsi delujejo v korist celega kraja. Upam, da se ljudje, ki so se naselili v Solkanu, ne čutijo izrinjene iz tega starega in avtohtonega okolja.

Kaj je tisto, kar omogo~a uspešno delovanje solkanskega »talilnega lonca«? Je to bližina Nove Gorice, od katere se v naši zavesti tako radi distanciramo?

Ljudje, ki se naselijo v Solkanu, se radi naslonijo prav na zgodovinsko ozadje kraja. Torej na nekaj, česar Nova Gorica nima, četudi se njeni prebivalci počasi začenjajo počutiti Novogoričane. Živeti v kraju s tradicijo daje naši istovetnosti širšo dimenzijo, vendar je res, da je starožitnost vrednota, ki jo je potrebno stalno negovati in utrjevati. Kazati bi se morala v načinu življenja, obnavljanju kraja... V letih, ko smo vse povprek imeli referendume za nove občine, je bilo tudi nekaj pobud, da bi Solkan postal občina, kar je nekoč že bil; zdaj pa bi bilo to precej nepraktično. Predvsem zato, ker z dobrim delovanjem KS lahko deluje kot neke vrste občina, zlasti pri urejanju kraja. Res pa je, da si vsi želimo več sredstev za delovanje in uresničevanje naših načrtov, toda zavedati se moramo tudi omejitev, ki jih postavljajo razmere, v katerih živimo. Je pa prav, da je razmerje z Novo Gorico kot občinskim središčem postavljeno na neki trdi, pametni in racionalni osnovi.

^asopis in zdaj še spletna stran sta gotovo glasnika te istovetnosti. V uredništvo dobivamo pogosto prošnje ljudi, ki ne živijo v Solkanu, da bi jim pošiljali ~asopis. Pišejo nam Solkanci, potomci Solkancev pa tudi drugi. Kaže, da naša starožitnost zanima tudi tiste, ki ne živijo v trikotniku Goriš~ek-Š~edne-Žaga.

Nedvomno. Krajevna glasila so izredno zanimiva in tudi sam jih rad prebiram. Ne vsa in ne redno, vendar pogosto. Prav je, da poznaš prostor, v katerem živiš. Kromberk, na primer, je vedno živel v sožitju s Solkanom, bil je celo del solkanske občine, tako da v njihovem glasilu Stran pogosto dobimo podatke, ki so zanimivi tudi za nas. Tako me ne čudi, da smo tudi mi zanimivi za druge. Osebno dostavim vsako novo številko našega časopisa v Gorico, v tamkajšnjo državno knjižnico (Bibblioteca statale Isontina), in ko se bliža čas izdaje, me že nestrpno sprašujejo, kdaj bo nova številka. Očitno tudi njih zanima, kaj se dogaja pri nas. Toda, paradoksalno, danes je toliko novic, da je že težko biti dobro obveščen. Prebrati vse je pravo razkošje, saj komaj najdemo čas, da preberemo tisto, kar skoraj moramo prebrati. Zasuti smo z vestmi, s periodiko, knjigami… Pred kratkim je izšla knjiga o Hitlerju, ki ima nad 900 strani. Prav tako obsežna je pravkar izdana knjiga o zgodovini Italije, ki jo je napisal francoski zgodovinar Pierre Milza. In tudi skozi to se moram prebiti...

Vrniva se k ~asopisu. V goriški knjižnici zagotovo niso edini, ki ~akajo na novo številko. Danes nekako sledimo za~etku letnih ~asov; kako pa ste si na za~etku zamislili datume izhajanja?

Do tega je prišlo skoraj samodejno. Prva številka je izšla maja, drugo smo pripravili za krajevni praznik, tretjo pred koncem leta. In tako se je izhajanje nekako ujelo z letnimi časi. Le da smo septembrsko številko precej let izdajali pred krajevnim praznikom in potem o njem poročali šele v decembrski, vendar je mnogo bolj smiselno zdaj, ko tudi ta številka izide po prazniku.

Kdo je dal prvim številkam obliko, kdo je bil grafi~ni in tehni~ni urednik?

Sprva je časnik tehnično zgledno urejal Pavle Medvešček, kasneje je delo prevzel Bojan Bole, ki je bil tudi grafični oblikovalec celotnega proslavljanja ob tisočletnici Solkana. Bole pa ni bil samo oblikovalec, gradivo je tudi prebral in nas opozarjal na napake, za kar sem mu bil neizmerno hvaležen.

Mogo~e bi bilo prav, da bi enkrat opisali vse korake, ki botrujejo izidu ene številke, od njene zasnove preko zbiranja ~lankov in fotografij, lektoriranja, postavljanje preloma... Zadnjih pet let skrbi za teko~ jezik slavistka Katarina Vuga; kdo pa so bili lektorji prejšnjih številk?

Prav je, da so članki pravopisno urejeni in kot uredniku prvih številk mi je bilo jasno, da tega ne zmorem sam. Sprva je jezikovno plat člankov pregledovala kar moja žena Irena, ki je tudi slavistka, potem urednica Ana Zavrtanik, zdaj pa Katarina Vuga. Pomembne so tudi korekture pred tiskom. Bile so nujne nekoč, ko so se članki »vlivali«, pa tudi danes, ko jih obdelujemo elektronsko. Mimogrede se kaj premeša, zbriše ali po nepotrebnem podvoji in korektor mora potem vrniti vse na pravo mesto. Faze nastajanja časopisa so res zanimive. In se hitro spreminjajo. Danes se lahko celo knjigo postavi kar čez noč.

Ne pa tudi napiše!

Eh kaj, tudi napiše se lahko čez noč, le »copy – paste« moraš znati uporabljati (smeh). Zagotovo ta lahkota botruje hiperprodukciji knjig in vsega tiskanega gradiva. In to predvsem obsežnih in preobsežnih knjig, ki so izven ritma sodobnega življenja, ko potrebujemo predvsem zgoščene informacije.

Si zgodovinar, ki poklicno in iz osebne radovednosti brska po starih ~asopisih. Si lahko predstavljaš, kaj bo naš ~asopis ~ez nekaj desetletij pomenil zanamcem in takratnim zgodovinarjem?

Časopis daje danes vsestransko podobo življenja v kraju in to vrednost bo ohranil tudi v času, saj se dotika vseh por življenja. Tako bo zelo dragocena informacija, kot je tudi že zdaj, če gremo listat prve številke. Če torej že meni, ki živim v tem času, predstavlja pomemben vir zanimivih preteklih informacij, bo to toliko bolj tistim, ki tega časa niso doživljali. Zato je prav, da v tej smeri nadaljuje, da se poglablja v sedanjost in preteklost ter meri na prihodnost.

Toni Gomišček

---

* dLib je Slovenska digitalna knjižnica, ki jo lahko obiščemo na spletnem naslovu www.dlib.si.

Obledele fotografije

Solkanska leta prelata Andreja Simčiča

Prelat Andrej Sim~i~ ob legendarnem hroš~u; iz arhiva Vinka Paljka

Bilo je le nekaj mesecev manj kot za četrt stoletja. O njih bi lahko pisali kadarkoli, a nekatere obletnice so primerna spodbuda, da to naredimo zdaj. »Gospod Andrej« ali »gospod Simčič« ali »gospod dekan«, kot so ga klicali, je prišel v Solkan 7. feb. 1953, kmalu bo od tega 60 let, od tu se je pred petintridesetimi leti, 20. avg. 1977, preselil v Ravnico.

Letos obhajamo stoletnico njegovega rojstva. Rojen je bil 13. aprila 1912 na Humu v župniji Kojsko. Zemeljsko življenje je zaključil v Ravnici 15. julija 1986, pokopan pa je v družinskem grobu pri sv. Križu nad Kojskim.

Da je prišel za župnika in dekana v Solkan, je botrovala njegova pridnost. Zelo se je izkazal v svoji prvi župniji v Sv. Križu na Vipavskem in ni čudno, da ga je apostolski upravitelj dr. Mihael Toroš želel imeti blizu sebe kot zaupnega sodelavca. Že 20. junija 1952 mu je napisal dekret, v katerem pravi: »Ker je nujno potrebno, da pride v zapuščeno, a častitljivo dekanijsko župnijo solkansko dušni pastir po presv. Srcu Jezusovem, Vas s tem odlokom imenujem za vikarja namestnika v starodavni župniji sv. Štefana prvega mučenca v Solkanu. Hkrati Vas s tem dekretom imenujem za dekana solkanske dekanije. - Želim Vam, preč. g. dekan, obilo blagoslova božjega na novem velevažnem mestu in Vas postavim pod posebno varstvo svetogorske Kraljice.« Naslov solkanskega župnika je še vedno nosil msgr. Franc Močnik. Ko se mu je odpovedal, je msgr. Toroš 15. marca 1954 lahko sporočil g. Simčiču: »Ker ste doslej kot vikar namestnik, v župnikovi odsotnosti, hvalevredno vodili slavno in važno župnijo solkansko, Vas s tem odlokom imenujem za župnika v Solkanu.«

Svoj prihod v Solkan je g. Simčič tako zabeležil: »Mašujem v Sv. Križu ob štirih in pol. G. Rudež me spremlja na postajo na Cesto. V temi se poslavljam iz svoje župnije. Zdi se mi, da se trga v meni pol življenja. Jutro je jasno in mrzlo. Ledene rože na šipah v vlaku. Ob sedmih in dvajset minut sem v Solkanu. Začenjam novo življenje. V ubogi kaplaniji je vse narobe…Opoldne so v zvoniku pritrkovali. Dan mine v nekaki omotici... Župnišča v Solkanu ni bilo. Ko je bil dr. Močnik izgnan, je ljudska oblast zasegla župnišče v Soški ulici 17. V Solkan je prišla z menoj tudi moja stara mama Helena in gospodinjska pomočnica Klemše Marija. Nastanili smo se v kaplaniji. Tu pa je bila z možem sestra g. Zadnika, ki se je bila prejšnjo jesen poročila. Nastanila se je v največji sobi. Za kuhinjo je uporabljala kar hodnik. Zgoraj so bile tri sobe, spodaj pa hodnik, kuhinja, poleg kuhinje majhna sprejemnica, ki je služila tudi za župnijski urad. Kuhinja je imela cementni tlak, štedilnik je bil v posebnem izpahku. Pred štedilnikom je bil majhen prenosljiv lesen pod, pod katerim so rade gnezdile miši.«

Prvo nedeljo 8. februarja, je g. Andrej doživel lep sprejem, po naslednji nedelji pa se je zavedel, kam je prišel: »Led se mi dela pri srcu. Nisem mislil, da so take razmere v Solkanu. Pri prvi sv. maši je mogoče sto ljudi. Same stare ženice. Sv. obhajil je mogoče deset. Pri drugi sv. maši je bilo mogoče 300 – 400 ljudi. Vseh Solkancev je bilo danes pri sv. maši okrog 500. Župnija pa šteje baje 3500 ljudi! Silno sem žalosten. Kam sem prišel? Ves dan vihra vihar, zvečer je skoraj orkan. V kuhinji je mrzlo in ni luči. Veter je najbrže potrgal žice. Dimnik na kaplaniji se je znašel v vrtu. – Čutim se brez moči pred tako duhovno razvalino solkanske župnije.«

Vendar se novi župnik in dekan ni 'vdal v usodo'. Navdušeno se je spravil na delo, kot je po svojih še mladostnih močeh najbolj vedel in znal. Za duhovno prenovo župnije je poleg rednega dela pripravljal razne tridnevne in devetdnevne duhovne obnove. Trikrat je poskrbel, da je bil župnijski misijon: od 26. nov. do 5. decembra ob sklepu Marijinega leta, od 20. do 29. januarja 1967 pokoncilski misijon in od 22. do 30. marca 1975 ob tisočletnici duhovnije. Zelo si je prizadeval za karseda slovesno bogoslužje. Navdušeno je prepeval – on pred oltarjem, pevci na koru, še po latinsko - in pridigal, toda vtis, ki ga je pustil pri vernikih, je bil velikokrat obraten: »Prepočasen in predolg«, zato so nekateri začeli zahajati k bogoslužju na Kapelo.

Rad je vabil tudi druge duhovnike in patre, da so skupaj naredili bogoslužje lepše in privlačnejše. Za sveto velikonočno tridnevje so mu radi pomagali patri s Svete Gore. Leta 1959 so bili velikonočni občutki dušnega pastirja različni. Na eni strani ga je prevevalo veselje nad čudovitimi prazniki s tako pestrim, pomenljivim in globokim bogoslužjem, po drugi strani pa ga je obhajal strah, groza nad strahotno mlačnostjo in odpadništvom nesrečne solkanske župnije in brezmejna žalost, ko si sam ne najde pravega načina, kako biti kos temu tragičnemu stanju.

Na pomoč mu je prišla Božja previdnost. Dobil je za sodelavce mlade duhovnike kaplane, ki so s svežimi silami in idejami pomlajevali pastoralno delo v solkanski župniji. Obenem so pomagali tudi pri vodenju ravniške in trnovske župnije, ki sta prišli pod dušnopastirsko skrb solkanskega župnika. V letih 1956 in 1957 je kot kaplan pomagal g. Simčiču p. Ladislav Pintar. Takrat so dvakrat izšla na ciklostil razmnožena »Sporočila župnije sv. Štefana v Solkanu – Nova Gorica«.V letih 1958 do 1960 je bil za kaplana v Solkanu Janez Markic, ki je mnoge navdušil s svojim motorjem. Potem je bil po novi maši leta 1963 eno leto kot kaplan v veliko pomoč g. Simčiču poznejši koprski škof Metod Pirih. Od 1965 do 1977 se je zvrstilo še sedem kaplanov. V posebno pomoč – in tudi skrb – je bil g. Andreju mlad in navdušen duhovnik in glasbenik g. Avgust Ipavec, ki je v Solkanu prirejal izredne glasbene dogodke, ko je mnoge znal navdušiti in pritegniti v cerkveni pevski zbor.

G. Simčič je imel rad cerkveno zgodovino. Z zanimanjem je brskal po pestri preteklosti solkanske župnije. Poskrbel je, da so na moč slovesno obhajali zlasti dve obletnici: leta 1966 štiristoletnico župnijske cerkve in leta 1975 tisočletnico solkanske duhovnije.

V župniji je vedno potrebno nekaj narediti tudi na materialnem področju. Župnik in dekan Simčič se je izkazal tudi tu. Najprej so prišli na vrsto zvonovi. Leta 1942 je Italija v Solkanu pobrala za potrebe vojne mali in veliki zvon. V zameno je leta 1951 plačala ulitje novih dveh zvonov, ki sta potem v Gorici čakala na prevoz v Jugoslavijo. Med tem časom je počil srednji zvon, ker so verjetno nanj 'nabivali' kot na tri zvonove. Zvon je bil prelit leta 1955 na Reki v livarni Branka Lenartiča. 25. junija 1964 sta končno le prišla še zvonova iz Gorice, a sta čakala še kakšno leto, da sta zapela skupaj s srednjim v zvoniku sv. Štefana. Župnik se je moral nemalo truditi, da je dosegel oprostitev carine in da je leta 1969 poskrbel še za elektrifikacijo zvonjenja. Za poravnavo stroškov je bilo potrebno prodati v Volče k sv. Danijelu tudi zvona iz cerkve sv. Roka.

Koliko dela je imel g. Andrej v pripravi na 400-letnico solkanske cerkve sv. Štefana! Leta 1965 je prosil slikarja Toneta Kralja, da je naredil načrt prenove notranjosti, a je ta ostal na papirju. Vse leto 1966 je bila cerkev eno samo gradbišče. Do veljave so prišla navodila drugega vatikanskega koncila o urejevanju bogoslužnih prostorov: središče dogajanja v cerkvi naj bo daritveni oltar. Zato so takrat »žrtvovali« dva stranska oltarja, da je cerkvena ladja postala enoten prostor, ki naj pripomore tudi k edinosti zbranih vernikov. Ker zaradi uveljavitve ozvočenja prižnica, delo solkanskih mizarjev, ni bila več potrebna, so jo odstranili. Na njeno mesto je prišla odprtina za ogrevanje zraka v cerkvi. Prezbiterij, ki je imel po prvi svetovni vojni le okraske, je poslikal Rafael Nemec; popravil je tudi podobe križevega pota, ki so v Solkan prišle iz Gradnega. Prejšnje podobe križevega pota so pristale v grgarski cerkvi. Kamnite stebričke obhajilne mize so porabili za začasni daritveni oltar. Vsa ta prenovitvena dela niso bila vsem po volji, zlasti ne starejšim. Ti radi potožijo: »Še danes sem žalostna. Ne morem preboleti odstranitve stranskih oltarjev, ki sta bila tako lepa. Tam pri Mariji so bile poroke. Kot otroci smo sedeli na 'skalinah'. In prižnico je dal dol, ki je bila tako lepa. Jaz vidim opustošeno našo cerkev. Prej je bila lepša.«

Prelat Andrej Sim~i~ ob prvem obhajilu

Na Sveti Gori 23. avgusta 1962

Leta 1967 je prišla na vrsto kapelica pri pokopališču. Vremenske neprilike so precej poškodovale podobo na pločevini Prikazanje Marije na Sveti Gori Jožeta Srebrniča. G. Simčič se je obrnil na slikarja Rafaela Nemca, ki je iz soških kamnov naredil mozaik Marije z Jezuščkom. Bilo pa mu je zelo hudo, da ni mogel obvarovati cerkve sv. Roka na Goriščeku.

Potem ko je bila cerkev prenovljena, je prišla na vrsto kaplanija v Mizarski 18, ki jo je bilo potrebno preurediti v župnišče. Dejansko je bila ista stavba več let kaplanija in župnišče, saj sta v njej stanovala oba, župnik in kaplan. Solkansko župnišče na Soški 17 je namreč ob pregonu apostolskega administratorja dr. Franca Močnika leta 1947 zasegla oblast. Leta 1955 je g. Simčič uspel urediti najemno razmerje, vendar je bilo župnišče leta 1959 nacionalizirano.

Leta 1969 so se začeli pogovori s sosedi o morebitni majhni razširitvi in preureditvi kaplanije – narejeni so bili že načrti – a ni prišlo do soglasij. Leta 1971 je dr. Julij Srebrnič župniji prodal svojo rojstno hišo, sosedo kaplanije, in v tem letu so stekla preureditvena dela, ki so iz dveh hiš naredila eno - sedanje solkansko župnišče.

Za župnika, kaplana in gospodinjo je moralo biti v tistih mesecih kar zanimivo…

Poleg skrbi za solkansko župnijo in souprave trnovske in ravniške župnije je imel g. Simčič še druge zadolžitve. Kot vnetega pridigarja so ga radi vabili na župnijske misijone. Kot dekan je skrbel za povezovanje duhovnikov in pastoralno dejavnost v dekaniji. Bil je predsednik stanovskega društva CMD za goriški okraj. Bil je desna roka apostolskega administratorja Toroša. Sodeloval je v raznih škofijskih in medškofijskih svetih. Vse to mu je prinašalo veliko zadovoljstva, a tudi kakšno grenko uro.

Najhuje je bilo, ko je moral za tri mesece v zapor v Ljubljano (od 7. jul. do 7. okt. 1956). Ker je zaslutil, da mu bo dejavnost v režimskem duhovniškem društvu verjetno ovira za napredovanje v Cerkvi, je iz njega izstopil. Pa je kmalu dobil ustrezno 'plačilo'. Ker je bil drugače na mestu, so si kaznivo dejanje izmislili: Na misijonu v Kobaridu naj bi 29. oktobra 1955 pri spovedi neko ženo nagovarjal, naj se loči od moža. Zaradi spovedne tajnosti se pred sodnikom ni mogel zagovarjati. Tudi tista žena je pozneje izjavila, da so jo prisilili h krivemu pričevanju. Kazen, izrečena na okrajnem sodišču v Tolminu 7. aprila 1956, je bila neusmiljena: deset mesecev zapora in eno leto prepovedi opravljanja duhovniškega poklica, in to duhovniku, ki je med vojno pomagal organizirati OF! Okrožno sodišče v Novi Gorici je 19. maja 1956 »v imenu ljudstva« kazen zmanjšalo na šest mesecev (treba je bilo celo posredovati pri vrhovnem tožilcu FLRJ v Beogradu), od katerih je potem prestal tri mesece. Tudi njegov brat Dike – Benedikt ni dobil nobenega priznanja, pa je med vojno ogromno naredil za partizane, ker je imel brata duhovnika.

Ko je apostolski administrator dr. Mihael Toroš zdravstveno pešal, je izbral g. Simčiča za najožjega sodelavca. 14. avg. 1959 ga je imenoval za svojega delegata. S tem mu je poveril »vso svojo jurisdikcijsko oblast v goriški administraturi, izvzemivši oblast podeliti kako cerkveno službo«. Ko msgr. Toroš ni mogel več birmovati, je dr. Josip Ujčič, beograjski nadškof in predsednik škofovskih konferenc, pooblastil gospoda Simčiča, da more deliti sveto birmo. 9. februarja 1963 je takšno dovoljenje zanj izdalo državno tajništvo v Va-

(Nadaljevanje na strani 11)

Nadaljevanje

(Nadaljevanje s strani 10)

tikanu. Da bi bilo pri birmi še lepše, mu je 31. maja 1963 to tajništvo podelilo privilegij, da pri birmi nosi škofovsko kapo. Po Toroševi smrti 23. dec. 1963 je g. Simčič vodil apostolsko administraturo kot kapitularni vikar do imenovanja novega administratorja in škofa dr. Janeza Jenka 30. aprila 1964.

Sedemnajst let si je skupaj z drugimi prizadeval, da bi prišlo do zgraditve nove cerkve v Novi Gorici. Okoliščine so nanesle, da je bil imenovan za prvega, »začasnega soupravitelja nove župnije sv. Odrešenika v Novi Gorici«, kar je bil od 4. junija do 21. julija 1976, ko so se urejevale določene upravne zadeve novoustanovljene župnije.

Da bi bil g. Simčič vsaj delno poplačan za veliko ljubezen do Cerkve, je škof dr. Janez Jenko poskrbel, da ga je 22. oktobra 1964 sveti oče imenoval za prelata, Frančiškovi bratje pa so se mu oddolžili za njegovo prizadevno sodelovanje, prijateljstvo in ljubezen do Svete Gore z imenovanjem za posinovljenca slovenske frančiškanske province sv. Križa.

Zelo rad je pel, in to naglas. Prav žarel je, ko je slovesno in mogočno pel Alelujo. Njegova najljubša pesem je bila »V nebo srce pohiti mi, v nebo k nebeški Materi«. Pevci se ga radi spominjajo kot družabnega in duhovitega sogovornika. Znal je igrati na orgle. Svoj harmonij je zapustil solkanski župniji. V neizmerno veselje mu je bilo, ko je bilo po koncilu bogoslužje v domačem jeziku. Med prvimi je uvajal sprejete novosti.

Prepoznaven je bil po svojem modrem 'folcvagnu', pozneje po fiatu 124. Ni bil najboljši šofer: »Vi, gospod, porabite več gasa, da pridete z avtom iz garaže, kot jaz, da pridem do Svete Gore,« se je nekdo pošalil.

Otroci, zlasti sosednji, ga ohranjajo v najlepših spominih. Ob lepem vremenu jih je vodil na Čahelne in po kavernah. »Nauk smo imeli večkrat v naravi. Razlagal nam je: to je hrast, to akacija…, vse je ustvaril Bog. Z avtom, kar je bila takrat redkost in pravo doživetje, nas je peljal nabirat zvončke in *korčke*. Peljal nas je tudi na obisk k svoji mami. Dala nam je domač kruh z marmelado. Jedli smo počasi, tudi celo vožnjo nazaj, da bi prijetnost trajala čim več časa.«

Iz Solkana je, kljub začetnim težavam, odšel zelo težko.

Vinko Paljk

Obledele fotografije

Koltičeva hiša

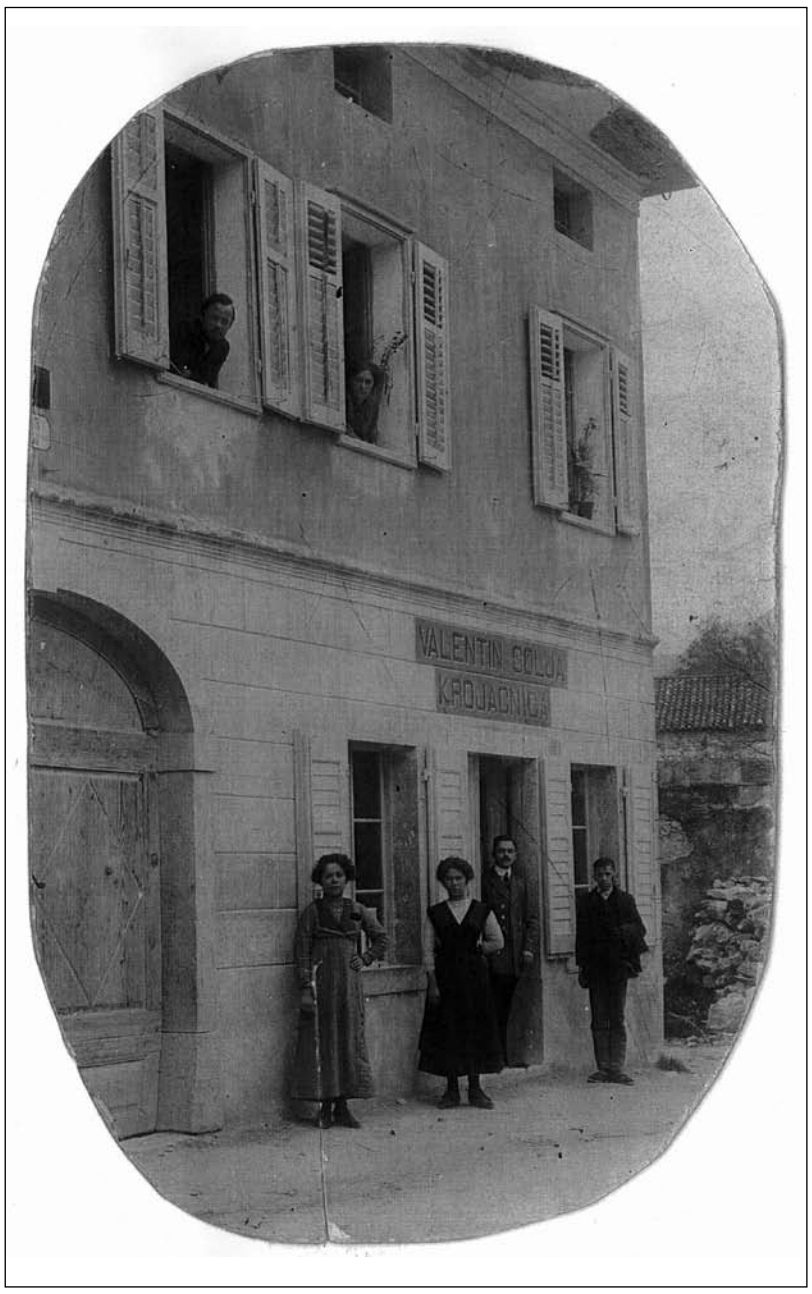

Slika je iz arhiva Antona Komela, leta 1914

Slika prikazuje hišo, v kateri se je rodil narodni heroj Jože Srebrnič. Posneta je bila pred prvo svetovno vojno, okoli leta 1914.

Jože Srebrnič sloni na oknu. Na sosednjem oknu sloni njegova sestra Jožefa Srebrnič, ki smo ji pravili *Pepa Koltičeva*. Na vratih krojačnice stoji mojster Valentin Colja, poleg njega pa krojaški vajenec Lojze Komel, ki smo ga pozneje vsi poznali kot *Lojzeta Boškina*, lastnika Parne pekarne in trgovine jestvin 'Anton Boškin'.

Lojze Komel se je izučil za krojaškega mojstra. Ko se je priženil k hiši Valentine Boškin, je opustil poklic krojača in se posvetil peki kruha, saj je bila njegova izvoljenka hčerka znanega lastnika pekarne Boškin. Dovolilnica za obrt je bila izdana daljnega leta 1857.

Zanimiv je dogodek, ki se je zgodil med vojno, ko je Lojzeta nekdo prijavil Nemcem, da pomaga partizanom s kruhom. Nekega jutra, ob petih zjutraj, so Nemci zastražili njegovo hišo. Nemški podoficir, ki se je pojavil v pekarni, ga je vprašal: »Ali ste vi Lojze Boškin?« »Ne,« je odvrnil, »jaz sem Lojze Komel.« Ko se je podoficir ob pogledu v osebno izkaznico prepričal o zmoti, se je opravičil in mirno zapustil pekarno.

Moj oče je bil rojen istega leta kot Jože Srebrnič in nam je stalno pravil, kako na Soči ni bilo boljšega plavalca od Jožeta. Jože Srebrnič je rešil že več ljudi, ki so se utapljali v Soči. Bil je tudi konfiniran na italijanskih otokih. Italijanski tovariši so mu pravili mali delfin, ker se je rad potapljal in plaval pod vodo. Ko je njegova soseda in dobra znanka izvedela za njegovo tragično smrt v Soči, je poslala svojega sina, naj gre iskat kakšno njegovo knjigo za spomin. Sin se je vrnil praznih rok in povedal, da so pred njim že vse odnesli, do najmanjšega koščka papirja. Prav gotovo za to niso bili krivi karabinjerji, ki so ga stalno nadzirali. Moj tata se je vedno spraševal, kako je mogel tako izkušen plavalec doživeti smrt v valovih Soče.

Do priključitve k Jugoslaviji smo se poleti hodili kopat na jez mimo Srebrničeve hiše in vrta za njo. *Pepa Koltičeva* se je stalno jezila na nas in kričala: »*Banda od Titota mi luča balote na vrt!*« S svobodo, ki smo jo dočakali s priključitvijo, pa smo izgubili svobodo gibanja. Zaradi bližine meje z Italijo smo se izogibali poti, ki so vodile mimo *Kaželantarce* proti *malnu* in jezu. Enako je bila nevarna pot mimo Srebrničeve hiše proti Soči. Tako je *Pepa Koltičeva* dobila mir s svojim vrtom.

Na kopanje in sončenje smo lahko hodili le severno od solkanskega mostu, na Gluštrco in h Bokalu. Ta mir v Srebrničevem vrtu pa ni trajal dolgo, saj so ga pozidali s hišami, ulico pa so po odkritju ostankov langobardskih grobov preimenovali v Langobardsko.

Danes je na pročelju hiše vzidana spominska plošča. V pritličju je bila včasih pošta, danes pa je tam servis tehtnic in mesoreznic.

V sosednjem vhodu, nekaj metrov stran, je bila včasih mlekarna. Mleko so pripeljali vsako jutro s kamionom v petdesetlitrskih aluminijastih kantah. Prodajalka Ivanka Bone - *Paljeva*, vdova Podberščič, poročena Marangon, ki smo ji pravili Ivankica mlekarica, je imela več kovinskih meric različnih velikosti - od deci, kvartina, pol litra pa do enega litra. Mleko je zajemala iz kante in ga odmerjala v prinesene *kibulce* ali drugo posodo. Najbolj sem bil vesel, če mi je odmerila mleko iz nove, polne kante, saj je bilo bolj gosto in je napravilo ob zavretju debelejšo smetano. Pod Italijo pa smo hodili po mleko na Gorišček k signori Perisutti. Pri naši hiši je nastala težava z mlekom leta 1942, ko nam je pogorela lopa in se nam je zadušila koza, ki nam je dajala mleko. Kmetje so imeli stalne stranke in ni bilo mogoče priti v vrsto. Moja teta je poslala mamo po mleko k Marjuti Golobovi, a brez uspeha. Marjuta je rekla moji mami: »Marija, kaj bo jelo pa naše telce.« Tako smo morali včasih hoditi po mleko tudi pod Školj ali v *Klomperk*.

Ivanka mlekarica je ovdovela leta 1942, ko je njenega moža ubila bomba. Ettore Marangon se je leta 1935 prišel učit za mlinarja v Poberajev mlin iz Caprive v Furlaniji. Stanoval je v Živčevi hiši. Z Ivankico sta se poročila leta 1950, stanovali pa so pri Lerčitu. Lahko rečemo, da je bilo delo mlekarice zelo naporno. V začetku je hodila s *karjolo* po mleko na Ajševico, kjer ga je pustil kamion, ki je pripeljal iz Podnanosa in je nato šel po mleko v Čepovan. Kasneje je kupovala in nadzirala tudi obvezen odkup mleka od solkanskih kmetov. V prvih letih po priključitvi pa je bilo potrebno zbirati tudi točke za nakup mleka, ki jih je dobil vsak prebivalec. Točke so bile določene glede na težavnost dela; takrat smo rekli: »Ta ima težko karto.«

Andrej Černe

Kolti~eva hiša danes; (Foto: TG)

ELTI
ELEKTROINSTALACIJE d.o.o.
Med ogradami 3, SOLKAN

T: 05 33 34 236
F: 05 33 34 237
GSM: 041 691 738
elti.ti@siol.net

IZVAJANJE ELEKTROINSTALACIJ V STANOVANJSKIH, POSLOVNIH IN INDUSTRIJSKIH STAVBAH
POPRAVILA IN VZDRŽEVANJE ELEKTROINSTALACIJ
SVETOVANJA NA PODROČJU ELEKTROINSTALACIJ
STRELOVODNE INSTALACIJE
GRAFIČNO OBLIKOVANJE

Obvestila

Naslednja številka 1001 – solkanskega ~asopisa
bo izšla 22. marca 2013. Članke in fotografije je potrebno oddati najkasneje do 4. marca na e-naslov: 1001solkan@gmail.com. Besedil, ki niso v elektronski obliki, ne moremo sprejemati. Kontaktna številka urednika: 040 201 213.

Cenik oglaševanja
1 stran: 400 evrov, ½ strani: 200 evrov, ¼ strani: 100 evrov, 1/8 strani: 50 evrov, manjši oglasi: 25 evrov.

Oblikovanje oglasa:
dodatnih 50 %
Oddaja oglasnih vsebin za naslednjo številko: 1. marec 2013.

O[Solkan

Pogozdovanje za telovadnico

Z novim šolskim letom smo se podali na izpolnjevanje starih načrtov, ki so že nekaj časa čakali primernega trenutka. Kljub deževju, ki smo ga imeli v začetku jeseni, smo le našli pravi dan in uresničili naš cilj. Učenci in učitelji podaljšanega bivanja smo s skupnimi močmi na travniku za telovadnico posadili nekaj drevesc. Vsi skupaj smo pridno poprijeli za orodje. Naloge smo si razdelili, da je delo teklo bolj tekoče. Vsak razred je posadil svoje drevesce, za katerega bo skrbel in pazil, da bo rastlo in se lepo razvijalo. Ob zaključku šolskega dne smo bili utrujeni, a prijetnih občutkov, saj smo dobro izpolnili zadano nalogo. Tako bomo v toplih mesecih leta imeli prijetno senco za brezskrbno igro. Jesen pa se bo očarljivo bohotila z mnogobarvnimi odtenki bakrene, rumene in škrlatne barve. Res prava paša za oči in za dušo.

Erika Grosar

Just

NATURAL JUST d.o.o.

- je podjetje, ki prodaja vrhunske izdelke iz kozmetike
- sedež podjetja je v Novi Gorici, Cesta 25 junija 1h
- podjetje že več let sodeluje s Krajevno skupnostjo Solkan
- tudi letos je veliko prispevalo v dobrodelne namene v Solkanu

ISKRENA HVALA ZA NJIHOV PRISPEVEK

Podrobnejše informacije lahko dobite na www.naturaljust.si

Miklavževo druženje z dobrodelno tržnico

Vsaka beseda, vsak pogled, vsako dejanje in vsak najmanjši nasmeh lahko prinese srečo drugim ljudem. Sreča se najprej razkrije v očeh, kjer so skrite tihe želje nas vseh.

S temi uvodnimi besedami se je pričela prireditev, ki smo jo pripravili učenci in učitelji OŠ Solkan v sodelovanju s TD Solkan, mažoretkami in VDC Nova Gorica, Enota Solkan, v torek, 4. decembra, na pokritem kotalkališču v Solkanu.

Razigrani harmonikaši so dodobra raztegnili meh in s poskočno glasbo so kljub dežju priklicali veselo vzdušje. Ob spremljavi sintesajzerja so najmlajši ubrano zapeli zimske pesmi in ogreli še tako premraženega obiskovalca. Mažoretke so v prazničnih kostumih zaplesale prihajajočim praznikom naproti in nam pričarale zimsko idilo. Program je popestril še varovanec VDC-ja, ki je pogumno zaigral na flavto.

Že cel mesec smo z učenci od 1. do 5. razreda pridno rezali, gnetli, lepili, šivali, barvali in v srcih mislili na otroke, ki potrebujejo našo pomoč. Učencem smo poskušali vdahniti humanitarni čut za pomoč sočloveku v stiski. Tako so nastali najrazličnejši izdelki, ki so bogatili stojnice na prizorišču.

Z obiskom prireditve smo bili zelo zadovoljni. Navdušeni so bili tudi prostovoljci, ki so pomagali pri prodaji izdelkov, saj so imeli polne roke dela.

Bogato se je obrestoval tudi trud učiteljev, saj je veliko vloženega truda bilo poplačano z dobrim izkupičkom od prodaje, ki je šel v šolski sklad in bo pomagal marsikateremu učencu.

Radi bi se zahvalili Turističnemu društvu Solkan, ki nam je pomagalo pri organizaciji, vsem nastopajočim in vsem pridnim ročicam, ki so se pri izdelovanju še posebej potrudile.

Zahvalili bi se tudi vsem VAM, ki ste naše izdelke kupili in tako darovali denar za šolski sklad.

Komaj se je prireditev uspešno zakjlučila, že razmišljamo in delamo načrte za prihodnost. Želimo si, da bi ta prireditev postala tradicionalno srečanje v decembrskem času ter tako še bolj povezala šolo s krajem.

Lidija Abramič in Erika Grosar

Športno dogajanje

Letos sta nas v času podaljšanega bivanja ponovno obiskali maskoti Žogi in Žogica Koško iz projekta Igriva košarka, ki ga organizira Košarkarska zveza Slovenije. Na igrišču pred šolo so animatorji postavili poligon z različnimi rekviziti, ki na igriv, preprost, zabaven ter privlačen način privabijo učence k spoznavanju košarke. Učenci so bili nad dogodkom zelo navdušeni.

Drugi športni dogodek, ki se je odvijal na šoli, je bil nogomet. Učenci so ga spoznavali preko našega nekdanjega učenca Gorana Cvijanovića, danes uspešnega športnika – je državni nogometni reprezentant. Učencem podaljšanega bivanja je Goran podaril večjo količino športnih rekvizitov, ki jih pri igri z veseljem uporabljajo. Zaradi nujnih obveznosti nas je lahko pozdravil le preko videa. Športne rekvizite pa je učencem posredovala njegova sestra Nataša. Goran nam je obljubil, da nas bo na šoli obiskal še pred novim letom. Veselimo se srečanja z njim in se mu zahvaljujemo za podarjene športne pripomočke.

Erika Grosar

O[Solkan

Prijetno druženje

V času podaljšanega bivanja veliko časa namenimo druženju učencev iz 3. a in b (učiteljica Erika) z učenci iz 1. a razreda (učiteljica Ljubica) v sklopu projekta Povezani.com, ki že četrto šolsko leto poteka na naši šoli. Naši prvi spoznavni dnevi so se začeli na travniku za telovadnico. Tretješolci so prvošolčkom olajšali prve šolske dni pri spoznavanju šolskega okoliša in šolskih prostorov. S prvošolčki so se igrali, jih po potrebi tudi pospremili na krožke, do stranišča ali razreda. Iz prijetne igre na travniku smo se družili tudi pri raznih dejavnostih v razredu. Na prvem takem srečanju smo dali poudarek prijateljskim odnosom ne le med sošolci, ampak tudi med starejšimi in mlajšimi učenci, zato smo skupaj izdelovali Lučko prijateljstva.

V šolskem oljčniku so dozoreli zeleni plodovi, ki so že čakali na obiralce. Po jesenskih počitnicah smo se učenci podali v šolski oljčnik. Primerno oblečeni in opremljeni z različnimi košarami smo z veseljem začeli z delom. Vreme nam je bilo naklonjeno, saj so nas sončni žarki prijetno greli. Kljub močni burji in suši, ki sta letos pretili našim oljčnikom, smo s pridelkom zadovoljni. Oljk je bilo sicer nekoliko manj, bile pa so zelo debele zaradi obilnega deževja. S skupnimi močmi smo napolnili skoraj vse košare, kar je zneslo 27 kilogramov oljk. V briški oljarni, ki se ji tudi zahvaljujemo, so nam stisnili tri litre in pol zlate tekočine.

Prijetno druženje, ki se je razvilo v prijateljstvo, smo nadaljevali na skupnih delavnicah, kjer je bilo prav veselo, saj smo si tudi kaj zapeli in se iz srca nasmejali. Izdelovali smo novoletne voščilnice in adventne venčke.Izdelke smo prodali na šolski tržnici in tako prispevali svoj delež v šolski sklad.

Erika Grosar

V slovo Barbiki Šaver

Barbika – šolska psihologinja na delovnem mestu; (Foto: Erika Grosar, 2006)

Če kdo, potem je bila naša Barbika tista, ki je dobro vedela, da Zemlja ni le kraj veselja, lepih doživetij, ljubezni in radosti, pač pa tudi kraj mine-vanja, ločevanja, trpljenja in smrti. Čeprav je smrt naraven pojav, se ji vsi izmikamo, celo bežimo pred njo, a nas vedno znova dohiti in zbere ob takšnih in podobnih dogodkih, ko se poslavljamo od svojih najdražjih. Nemogoče je ubesediti vso njeno plemenitost, našteti vse dobro, kar bomo za vedno nosili s seboj vsi tisti, ki smo z njo delali, se z njo srečevali ob uradnih in neuradnih priložnostih ali jo zgolj poznali.

Vso profesionalno kariero, dobrih 35 let, je prebila na OŠ Solkan. Najtesnejša sodelavca sva bila zadnjih 25 let, zato ob tem slovesu ne morem biti zgolj uraden. Predvsem mi je v zadovoljstvo, da sva sodelovala v dobrobit ljudi – od tistih najmlajših v vrtcu preko šolarjev pa vse do njihovih staršev, še posebej tistih, ki so bili potrebni kakršnekoli pomoči. Na strokovnem področju je orala ledino šolskemu svetovalnemu delu na Goriškem. Bila je mentorica številnim mladim psihologinjam, vrsto let je vodila študijsko skupino in koordinirala regijsko šolsko svetovalno delo, skrbela za poklicno orientacijo in nadarjene, predavala in še in še... Barbika je svoje življenje res bogato izpolnila. Bilo je ustvarjalno in plodovito, a veliko veliko prekratko. V naših vrstah je pustila ogromno vrzel, doma med svojimi najdražjimi pa globoko rano. Solkanska šola je z njo izgubila vrhunsko pedagoško delavko, dobro kolegico in človeka z veliko začetnico, ki je vedno znala prisluhniti tegobam sočloveka. Bila je dosledna, poštena in do sebe velikokrat neusmiljena, vedno na razpolago vsem in vsakomur, ki je potreboval njeno pomoč ali zgolj nasvet.

Nikoli ni govorila o svojih problemih, vedno so bili v ospredju drugi, za katere se je dnevno razdajala. Svoje delo je razumela kot poslanstvo in zato ji je bila šola dobesedno drugi dom. Marsikdaj v življenju ji ni bilo lahko, vendar je bila rojena borka in premagovalka težav. In ravno zdaj, ko bi lahko pričela uživati sadove minulega dela, je udarila zahrbtna bolezen in v tem odločilnem spopadu je žal zgubila.

Počasi bomo sicer dojeli, da je ne bo nikoli več med nami – toda spomin nanjo in njene zasluge bo ostal za zmeraj.

V imenu sodelavcev, učencev in njihovih staršev ter v svojem imenu se ji zahvaljujem za vse, kar je dobrega storila za OŠ Solkan, njeno prepoznavnost in širšo skupnost.

Marijan Kogoj

Najlep{a leta

Kitara za dušo

Smo amaterska skupina kitaristk z imenom Kitara za dušo, ki jo vodi Janja Bužinel. V skupini je zbranih osem kitaristk: Olga Srebrnič, Varja Gorjan, Olga Vidic, Katja Makuc, Štefka Mihelj, Klara Makovec, Zdenka Vidmar in Venčka Batagelj – mlajše upokojenke iz Solkana in Nove Gorice. Začetki našega igranja sodijo v čas, ko smo se sestajali z željo, da bi si kaj zaigrali v svoje veselje, za svojo dušo. Od tod tudi ime skupine.

Sčasoma se je povečeval seznam pesmi, ki jih znamo zaigrati, in vodička je z nami vedno bolj zadovoljna. Kmalu smo prerasli prvotni namen druženja. Prišla so prva povabila za nastop in v začetku leta 2012 smo skupino registrirali kot sekcijo kulturnega društva Slavec iz Solkana. Zdaj redno vadimo in se trudimo izboljšati kakovost zvoka. Obenem se širi naš repertoar, ki trenutno obsega ljudske, ponarodele in vedno zelene pesmi.

V letošnjem letu smo imeli nekaj nepozabnih nastopov, in sicer ob odprtju Eko centra v Grgarskih Ravnah, ob Gegorčičevih dnevih na Gradišču nad Prvačino in ob odprtju rezbarske razstave v sosednji Pevmi. Ob takšnih in podobnih dogodkih skušamo s petjem ob spremljavi kitar ustvariti sproščenost, s katero odpiramo srca poslušalcev, se z njimi zlijemo in skupno ustvarimo toplo, pristno ozračje, v katerem naj bi se kulturni dogodek kar najbolje razživel in se iztekel v sproščeno druženje.

Ob pesmi in kitari se ob novem letu in 8. marcu podarimo članom domov za upokojence v Novi Gorici, Brdih in na Gradišču nad Prvačino. Tja odhajamo, da bi nekaj dali, vračamo pa se polni ljubezni in tihe sreče, ki nas preplavi. Dokler nameščamo vse, kar potrebujemo za nastop, nas varovanci doma le nemo in nepremično opazujejo. Počasi se začenjajo zavedati, da se bo nekaj dogajalo. Tu in tam zažari v očeh življenje, pogled oživi, obraz spreleti smehljaj, pričakovanje se stopnjuje. In ko se oglasi naša pesem in strune kitar milo zabrnijo, se nam najpogumnejši pridružijo. Vrnejo se v mlada leta, ko so tudi sami prepevali in najbrž tudi plesali. Ob zaključku druženja jih je kar nekaj nadvse dobro razpoloženih. Nemalokrat slišimo: »Ja, kako lepo je bilo! Saj pridete še kaj, a ne?« In ob odhodu vedno ugotavljamo, kako lepo je dajati. Daš in še več prejmeš - ljubezni namreč.

Tako teče naše življenje ob kitari. Skupaj preživljamo trenutke, v katerih iščemo najboljši del sebe, drug drugemu podarjamo drobce iskrenosti, veselja in ljubeznivosti - teh malih srečic, ki so začimbe življenja.

Katja Makuc

Solkanski 73-letniki ponovno praznovali

Praznovanje je veliko več, kot pove sama beseda. Je razlog za druženje, za izmenjavo dobrega in je pobuda za skupno dobro. In ob tem prav vsi čutimo veliko zadovoljstvo. Solkanke in Solkanci letnik 1939 se že tri leta zaporedoma zberemo sredi novembra na prijetni domačiji Pepita Komandja na Dragah in praznujemo življenje. Vsi, ki sprejmemo prijazno povabilo organizatorjev, prispevamo svoj delež k ugodnemu vzdušju, ki traja in traja. Nadvse prijetna dobrodošlica je Komandjev v krušni peči sveže pečen kruh, ki s svojim omamnim vonjem napolnjuje prostor. Okusno, doma pripravljeno kosilo izvrstnih gospodinj, skuhano z ljubeznijo, se dotakne vsakega srca. Ob domačih sladicah in prijetnem vonju kave steče sproščen pogovor o dogodkih, povezanih s Solkanom in Solkanci. Vsakič prisluhnemu tudi enemu od besedil *u sukenščini*, ki se jim pošteno nasmejemo. In že se prebudijo nešteti spomini na to in ono, na prej in zdaj. Letos smo se odločili, da v okviru možnosti zberemo tudi denarni prispevek v podporo 1001 solkanskemu časopisu, ki bo čez dobro leto praznoval 20-letnico izhajanja. V večernih urah smo se poslovili bogatejši, kot smo bili ob snidenju, kar osmišlja naša prihodnja druženja.

Silva Velikonja

Komandjeva doma~ija na Dragah; (Foto: TG)

Stana Cesarjeva – 90-letnica

Stano Cesarjevo poznajo ne samo Žabarji, ampak vsi *Sukenci*, saj izhaja iz stare solkanske družine. Iz mladostnih let se spominjam, da smo govorili, ko je skozi Žabji kraj še tekel potok Suəpet, ki smo ga otroci poimenovali Donava, da imajo Cesarjevi zlat *partuən*.

Stanislava Zavrtanik se je rodila 14. novembra1922 mami Juti Briščevi in očetu Janezu kot prva izmed štirih otrok. Odraščala je, kakor vsi kmečki otroci, med šolanjem in opravljanjem domačih kmečkih del na njivah, ki so jih obdelovali. Kot dvajsetletno dekle se je vključila v odbor OF za Solkan in bila ves vojni čas dejavna aktivistka.

Po vojni si je ustvarila družino s Štefanom Komelom, znanim puškarjem, danes je srečna nona dvema vnukoma.

Mnogokrat sva se srečala na raznih prireditvah in izletih, ki jih je organiziralo Društvo upokojencev, in tudi takrat ni bila le pasivna udeleženka. Vedno je našla povod, da je družbo razživela s preprostimi domislicami. Najbolj se mi je vtisnila v spomin z izleta v Šebrelje leta 2000, ob moji 75-letnici. Na majici, ki jo hranim, so poleg napisa Pepitu za 75 let – upokojenci na hrbtni strani še podpisi vseh udeležencev izleta. Prepričan sem, da bi se še zelo rada družila z nami upokojenci, le če bi ji dovolile noge.

V svojem imenu, imenu upokojencev in drugih Solkancev čestitam naši Stani za njen visoki jubilej in ji želim še veliko zdravih let.

Pepi Biteznik

Živimo zdravo

V sklopu projekta Živimo zdravo je bilo v sodelovanju Zavoda za zdravstveno varstvo Nova Gorica in Medobčinskega društva invalidov Goriške od 20. septembra do 8. novembra v Novi Gorici organiziranih osem srečanj o zdravem načinu življenja, predvsem o zdravem prehranjevanju. Sodelovali so vidni predstavniki zdravstvenih institucij, medicinsko osebje, ki je izvajalo razne meritve (krvni tlak, sladkor, indeks telesne mase, delež maščobe in vode v telesu, holesterol in trigliceridi v krvi) ter sodelavka, ki je po tradicionalnih receptih predstavljala pripravo in pokušino zdravih obrokov. Na enemu izmed srečanj je bil organiziran tudi test hoje na 2 km s pripadajočimi meritvami. Na vseh srečanjih so bili udeleženci postreženi z domačimi jabolki, vodo, sveže stisnjenim sokom ali čajem.

Srečanja so bila po vtisih udeležencev zelo koristna, predvsem pa prisrčna. Srečanje se je zaključilo s kulturnim programom, tombolo in kvizom, na katerem so se udeleženci pomerili v znanju, osvojenem na srečanjih. Udeleženci so izrazili zadovoljstvo ob plodnem sodelovanju in se poslovili z željo, da bi se taka srečanja še ponovila.

Poročila s srečanj si lahko ogledate na spletni strani www.zzv-go.si, okvirček Živimo zdravo.

Najlep{a leta

Skupaj je lepše

Brez torte ne gre

Kako hitro je minilo eno leto! In spet smo 11. oktobra organizirali že tradicionalno srečanje starejših krajank in krajanov iz Solkana in članov DU Solkan tudi iz drugih krajev, letos v organizaciji DU Solkan in ob sodelovanju KS Solkan.

V začetek našega druženja nas je popeljala ljudska pesem *Kje so tiste stezice*. »Ja, kje so? Prav tam kot nekoč. Nekatere še vedno romantične, na katerih se tkejo nove ljubezni, druge zarasle, tretje speljane v širše poti. Ena izmed takšnih nas je pripeljala tudi danes skupaj, drage Solkanke, ljubi Solkanci, člani DU Solkan tudi iz drugih krajev, spoštovani gost g. Alojz Vitežnik, predsednik Pokrajinske zveze društev upokojencev Severne Primorske, predstavniki DU Solkan in KS Solkan, vsem skupaj in vsakemu posebej prisrčen pozdrav,« so bile uvodne besede voditeljice programa.

Ker je bilo letos organizator srečanja Društvo upokojencev Solkan, je najprej spregovoril predsednik gospod Božidar Markič. Sledil mu je predsednik KS Solkan g. Jožef Leban. Poudarila sta, da DU Solkan in KS Solkan odlično sodelujeta. Po prisrčnih pozdravih je predsednik Pokrajinske zveze društev upokojencev Severne Primorske g. Alojz Vitežnik čestital DU Solkan za uspešno delo, saj v večini društev število članov upada, le v Solkanu se iz leta v leto množi tudi s člani iz okoliških krajev, in to prav zaradi različnih aktivnosti in pestre ponudbe.

Dan so nam lepšale vedno priljubljene ljudske pesmi. Če nam spomin zaplava v daljno mladost, se ustavi na starih kmečkih *gankih*, ko je iz naših grl donela pesem pozno v noč. Ta je danes nekoliko zamrla, a se zopet prebuja. Tudi v našem programu so se oglašale milozvočne melodije izpod spretnih prstov naših citrark, ki so spremljale ubrano petje vokalistk.

Vsem pomeni beseda dom varno zavetje, toplino, povezanost, ljubezen, spomine in še in še. Mali Nejc pa se strinja, da je hiša prav takšna, kot jo v pesmi opisuje Tone Pavček, zato nam je predstavil drugo kitico:

V pravi hiši živijo med spomini in
vnuki dedki in babice,
a po kotih rastejo pravljice
za dober dan, za lahko noč
in kar tako,
da bi na svetu lepše bilo.

Na srečanje smo povabili kar 261 ljudi. Nekateri se ga niso mogli udeležiti, drugi so nam poslali lepe želje, npr. gospa Pavla: »Srečanja se ne bom udeležila. Lepo praznovanje vam želim.« Zato smo tudi mi vsem, ki niso bili z nami, tiho, vsak zase namenili lepo misel, vse dobro pa smo jim zaželeli z dolgim aplavzom.

Ob koncu kulturnega programa smo se v imenu vseh zahvalili nastopajočim za njihov prispevek ob druženju s skromnim cvetom: gospe Cvetki Ipavec, Nadi Cej, Sonji Bratina, Darinki Drašček, Mojci Paljk in malemu Nejcu Herega ter vsem, ki so pomagali pri pripravi srečanja. Ostal pa nam je še en cvet. Takrat so se oglasile citre in zapele: »Vse najboljše za te!« Seveda, naša gospa Ervina Leban je prav ta dan praznovala svoj 80. rojstni dan. Melodiji in voščilu so se nato pridružili s petjem vsi udeleženci srečanja, g. Božidar Markič pa še s cvetom za slavljenko.

Po zaključku programa so se kar hitro razvili prijazni razgovori in že je sledila pogostitev z dobro hrano in okusno kapljico ob lepo okrašenih mizah. Vsakega udeleženca je ob pogrinjku pozdravila še ročno izdelana pikapolonica za srečo. Pa še veliko presenečenje. Obiskal nas je tudi župan MO Nova Gorica Matej Arčon, vsakomur prijazno stisnil roko in namenil lepo besedo. Vse pa je nagovoril pred rezanjem torte. Rad prihaja med ljudi; rad med starejše, saj se od njih uči življenjskih modrosti. In že so v svečano torto, s katere so nas spet pozdravljale pikapolonice, zarezali najstarejša prijavljena udeleženca srečanja in dva, ki smo ju izžrebali.

Čas je bežal, saj so si imeli znanci po enem letu kar veliko povedati. Pred odhodom je vsak udeleženec srečanja prejel še rdečo vrtnico, ki naj bi simbolizirala ljubezen, srčnost in prijaznost vseh, ki smo bili ta dan skupaj.

Srečno, dragi vsi in nasvidenje prihodnje leto v še večjem številu!

Ljuba Jug

Ob zaključku leta

Veliko smo že napisali o življenju in delu Društva upokojencev v letošnjem letu. Leto se izteka in naše misli so že v 2013. Ob mislih, ki nas vodijo v prihajajoče leto, pa se vedno vračamo tudi v tekoče leto in v leta preteklega delovanja.

Letos praznujemo trideseto obletnico ustanovitve našega društva. Rojstni dan društva je 26. april 1982. Takrat je Sekretariat za notranje zadeve v Novi Gorici izdal odločbo za vpis društva upokojencev Solkan v register društev. S kulturnim programom smo obletnico proslavili v petek, 23. novembra 2012.

Z udeležbo na proslavi so nas počastili predsednik pokrajinske zveze DU Severne Primorske g. Alojz Vitežnik, predsednik Sveta KS Solkan g. Jožko Leban, predsednik pobratenega društva slovenskih upokojencev za Goriško (Italija) gospod Emil Devetak in predsednik društva upokojencev Nova Gorica g. Zoran Matjac.

Za naše tridesetletno uspešno delo smo dobili priznanje Pokrajinske zveze DU Severne Primorske, naši pobratimi pa so nam podarili spominsko plaketo.

Od ustanovitve do danes se društvo ukvarja z organiziranjem in izvajanjem dobrodelnih, športno rekreativnih, kulturno umetniških in izobraževalnih dejavnosti. Skrbi za socialno in drugo pomoč upokojencem, prizadeva si za izboljšanje njihovega gmotnega in družbenega položaja, seznanja članstvo o socialni, zdravstveni in drugi problematiki in organizira razne prireditve, srečanja, izlete in letovanja.

Materialne možnosti za delovanje društva so se v tridesetletnem obdobju bistveno izboljšale. V prostorih, ki jih imamo na območju nekdanje karavle v Solkanu, je možno razvijati večino dejavnosti.

Trenutno so najbolj aktivni športniki. Balinarke in balinarji ter igralke in igralki pikada vabijo nove člane, da se jim pridružijo. V društvu so aktivni tudi šahisti in strelci. Ti so vključeni v Šahovsko društvo Nova Gorica in Strelsko društvo Panovec, ki deluje v Solkanu. Ti dve panogi sta številčno skromni, zato vabimo vse, ki so se v mladosti že ukvarjali s takimi športi ali imeli željo, ne pa možnosti za udejstvovanje, da se nam brez strahu pridružijo.

Tudi kulturno delo je razgibano. Pevci sodelujejo v mešanem pevskem zboru Slavec pa tudi v drugih novogoriških zborih. V letošnjem letu je svoje delovanje obudila nekoč zelo uspešna dramska skupina. Prepričani smo, da bodo članice te skupine delo uspešno nadaljevale.

V preurejeni mali dvorani v zgradbi karavle so dobili razstavni prostor tudi fotografi, ki zadnja leta dosegajo zelo odmevne rezultate in radi sprejmejo medse nove navdušence fotografije.

Društvo upokojencev sodeluje tudi z drugimi društvi v Solkanu. Predvsem sta to Turistično društvo in Rezbarsko, intarzijsko in restavratorsko društvo, v katera so vključeni tudi naši člani.

Kljub trenutno nejasni prihodnosti društvo ne bo prenehalo z delom, ki so ga pred tridesetimi leti začeli naši predhodniki.

Tudi v preteklosti smo imeli občasne težave. Vedno smo se znali organizirati tako, da smo s svojim delom in s pomočjo Krajevne skupnosti Solkan, Mestne občine Nova Gorica ter z zvestimi sponzorji prebrodili težke čase. Verjamemo, da nam bo to uspevalo tudi v prihajajočih časih, za katere pravijo, da bodo zelo težki.

Ob koncu leta se lepo zahvaljujemo vsem članom društva, ki s svojim delom zadovoljujejo lastne želje in potrebe in ustvarjajo spoštljiv ugled našega društva v domačem in tudi širšem slovenskem okolju.

Vsem članom društva, krajanom Solkana, Nove Gorice in vseh okoliških krajev, od koder prihajajo naši člani, želimo zdravo in srečno leto 2013.

Božidar Markič
predsednik društva DU Solkan

Starosta mali Princ 2012

Nagovor g. Viteznika, predsednika Zveze za Severno Primorsko; (Foto: PB)

Enajsto leto teče, odkar Zveze društev upokojencev v obmejnem območju Goriške in Tržaške negujejo to enkratno povezavo med upokojenci z obeh strani na kulturni in družabni ravni, tako da se upokojenci z novogoriškega in koprskega ter goriškega in tržaškega področja srečujejo, povezujejo, spoznavajo in sklepajo prijateljske vezi po načelu Spoštujmo včeraj, zaupajmo v jutri, danes smo pa tu, da nekaj naredimo. »Kulture in zavesti ne dovolimo podrejati trenutni politiki, zato ostajamo kleni in zavedni Primorci, odločeni za boljši jutri,« je povedal g. Viteznik, predsednik naše Pokrajinske zveze, ki je letos gostila srečanje. Ta srečanja, kjer se gostitelji vsako leto izmenjujejo, imajo namen gostom prirediti topel sprejem, jih pogostiti in ustvariti prijetno bivanje v želji, da se vrnejo domov z lepimi vtisi in da se ponovno snidejo.

Glavna točka srečanja so nastopi pevskih zborov vseh štirih udeležencev, pred tem pa obiski krajev, kjer so se odvijali dogodki iz bližnje ali daljne preteklosti, pomembni za kraj in vredni obujanja spominov. Za letošnjo prireditev so se naši organizatorji odločili za Brda, in sicer pri spomeniku v Gonjačah, kjer bi potekala manifestacija o vlogi in udejstvovanju Brd v NOB. Močna burja pa je onemogočila ta program, tako da smo se udeleženci zatekli v dvorano v Šmartnem. Topel sprejem in pripoved o doživljanju Bricev v času osvobodilne borbe je kronal briški župan z dobrodošlico, vabilom na obisk v bolj primernem vremenu in kozarcem penine iz briške kleti. Ogledali smo si tudi lepe razstave v oživljenem in lepo urejenem Šmartnem. In tako je prišel čas kosila, ki so nam ga postregli v gradu na Dobrovem. Sledil je obisk fotografske razstave v domu KS Nova Gorica in nato koncert pevskih zborov v Kulturnem domu. Po pozdravnih nagovorih predsednikov zvez in društev je sledil nastop pevskih zborov: vokalna skupina Stomažanke, Ženski pevski zbor slovenskega društva upokojencev za Goriško, ženski pevski zbor UNITRI iz Kopra, moški pevski zbor Fran Venturini iz Domja pri Trstu in ženski pevski zbor UNITRI iz Nove Gorice. Ob koncu smo prisluhnili naši himni Vstajenje Primorske.

Tako se je zaključila enajsta prireditev Starosta mali Princ, polna lepih doživljajev, ki jih ni oviralo slabo vreme, in s trdnim namenom udeležencev, da se ponovno snidejo, tokrat v Trstu.

Pepi Biteznik

Zahvale

Darovalci za ~asopis

V letu 2012 so za 1001 solkanski časopis darovalci prispevali 4.919,95 evrov, od tega v zadnjem trimesečju 1020 evrov.

Za prispevke od **začetka septembra** do **konca novembra** se zahvaljujemo naštetim darovalcem:

Bašin Dušan, Belingar, Belingar Dominik, Bensa Štefan, Bergoč Zdenka, Brecelj Eda, Brezavšček Marija, Cuppini Aleksandra, Černuš Maks in Lavra, Del Bon Marjan, Gomišček Izidor, Kerševan Marta, Klančič Varja, Kodermac Majda, Koradin Damjan, Mlakar Boža, Mozetič Miran, Solkanci letnik 1939, Sosič Danuška, Stanič Adrijana, Stanič Daša in Adrijana, Stanič Gruden Mira, Stres Marjan, Štrukelj Majda, Vidrih Matija, Vuga Katarina, Vuga Tomaž, Zavrtanik Sonja, Zoltan Jan.

Prireditve v letu 2012 so omogo~ili tudi:

AMD GORICA
ARENA – Šuligoj Dušan s.p. Solkan
Avtoprevoz cement d.o.o. Tolmin
Brumat Miran, Solkan
Cvetličarna Anita Flajs s.p., Solkan
Fotoatelje Pavšič Zavadlav, Solkan
Gostilna Oddih, Solkan
Jakin Anton, Solkan
Mesnica Damjan Kovačič, Solkan
Mini pekarna Brumat Solkan
Turistično društvo Nova Gorica
Vrtnarstvo Koršič Metod, Solkan

Najlep{a hvala vsem!

Prispevke za ~asopis lahko nakažete na transakcijski ra~un Krajevne skupnosti Solkan št. 01284-6450831390

Po doma~e

Juəže Srebrnič – Pepe Bərzón (1902 – 1992)

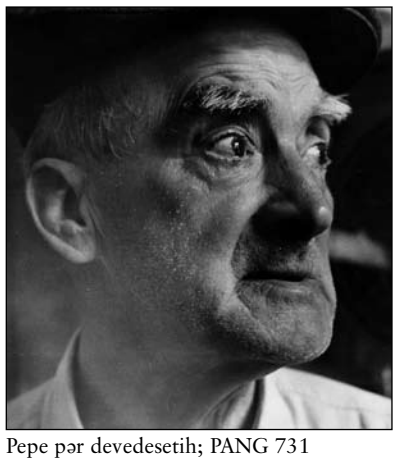

Pepe pər devedesetih; PANG 731

U Sukəni je kar adnejst Juəžetu Srebrniču, ma sámo adən je biu Pepe Bərzón, umetnik.

Biu je stric ot Martə Boltarjavə səz Žagə, ki jəma preci sojih slik an znə dosti povet od njəga.

Pepe je pəršu na tə svjət na Goriščeki mami žnidarci an tatu tišljerju. Tata mu je umrou, kər je biu še mičkən. Təkuə je skrbjəla za njəga an za soju sestru mama, ki je mogla hodit u žurnədə, da ji je padu kajšən čentežəm u aršt.

Ku ótrok je Pepe večkat hodu okú kalonc, ki sə blə polok oštarijə ot Trpinkə pər puəti za na Svetu Goru. Ljəta štjərnejst (1914), kər sə u Sarajevi ubujli Franca Ferdinanda, je na kaloncə nesu nu kartu, ki ju je namazu səs črnu farbu, da bi bla ku na luto bandjəra. Nankar səm ni vjədu, kəkuə mu je ratalo, da sə je splazu gor na kaloncu, sa je bla vesoka nəč men ku tri metrə an sə je še əmpík cingala.

Pepe je prvikat narisu kaloncə pozimi ljəta petnejst (1915). Tiskat sə Austrici zoprli puət na Svetu Goru an vojaki sə ahtali pər kaloncah nuəč an dən. Enkat, kər sə je motovilu tam okú, ga je adən od vojaku prosu, nej ga nariše na vahti. Nardu je nu žensku səs kaštelu na glavi, ki ju ustaulje austriski vojak, an odzat sə blə kaloncə.

Kər sə šli səz mamu an sestru ljəta šesnejst (1916) u begunstvo na Nuá trenjsku, je šlišu, da je ən hmet səz uəzəm zadóu u kaloncu pər zidi na djəsnəm kraji, təkuə da sə je nágənla. Da bi na padla nátlə al na koga, ki bi šou mimo, sju rajši prej podrli; potle je dugo cajta ležala polok zida, da s´sə ruəmarji lohkor otpočili na njej, prej kukər s´sə záčənli mərtrat po grupeži gor pruəti Sveti Gori. Potle je končala pər oštariji ot Krpancə, na zuki za balə, ki sga mogli skuəs glihat an kalonca je pəršla glih prou za rúlo.[1]

Hməli po prvi uəjski je zgubu mamu, sestra sə je porčila an Pepe je ostau popunəma səm. Na dobra Sukenka je poskərbjəla, da sə je lohkor upisu u srjədnju tehničnu šuəlu u Ljubljəni, na oddjəlk za kiparstvo, an l. 22 je səz dosti mərtrə dobu spričevalo. Umjəs je hodu zvičer še na slikarsku šuəlu Pobuda an še na tečaj grafikə, sa ga je bol uljəkla slikarija ku kipi.

Po končəni šuəli je biu popunəma bres ficka, zatuə je mogu pret nazaj u Soukan. Na Goriščeki sga uzəli u familju ot kužinə Leštičə Bərzonavə. Odzad za hišu je u vrti mjəu nu baraku, čjər je lohkor risu an tudi spau. Od onde je gləu na Sabutin, na Svetu Goru an na sukenski most, ki ga je risu na usə moguəčə načinə.

Kər sə ljəta adənnutridesetiga šjərli cjəstu za na Svetu Goru, sə kaloncə podrli. U zidi, ki ogradava brajdu od Baštjənca, sə uzidali nu kapelcu an Pepe je narisu sliku Mətərbožjə səs Svetə Gorə, ki sje pərkazala Urški. Kapelcu sə otkrili 24. maja, glih na binkošti, kər sə ruəmarji kar u pərcesji hodili na Svetu Goru. Soja slika je bla onde dugo ljət, ma potle sju poškuədvali vjətər an dəš, zatuə sju zamenjeli səz nu drugu, ki ju je nardu Rafko səz Rafuta.[2]

Pepe je Sukencəm znən tudi po tem, da je biu u društvi esperantistu. U esperanti, ki je biu tiskat šaldu popularən jezik, sje lohkor dopisavu səz usimi sort peršonami po svjəti, tudi səs Zamenhofəm, ki je biu začətnik esperanta. Ljəta trinupedeset (1953) je pərfín Tito povabu esperantistə u Beograd. Njəki cajta je uču esperanto fəntə, ki s´sə zučavali za tišljerjə u barakah. Silu je tudi Martu, da b´ju uču, ma ni bla za tuə, sa tistiga jəzika nobedən na govori.

Konc novembra šestnutrideset (1936) ga je fašistična kuestura səz Goricə aretjərala, zatuə ki sga ovadli, da djəla za komunistə. U resnici je pórnjəm biu əmpər ən esperantist səz Danskə, ki je potle šou u Španju. Spomladi sga spustili, ma je še kar naprej dobavu šekadə ot kuesturinu.

Numəlo pred začətkəm drugə uəjskə sə je porčíu səs Rozinu Kamelavu – Incu, ki ju je mjəu šaldu rat. Ta ljubezən je dorala kar nih petnejst ljət, prej ku je dobila žegən. Marta špara nu kartolinu, ki ju je 31. dec. 25 pošlju Inci na Žagu, kər je bla še lajdih; napisu ji je nu pjəsəm an ji uəšču novo ljəto.

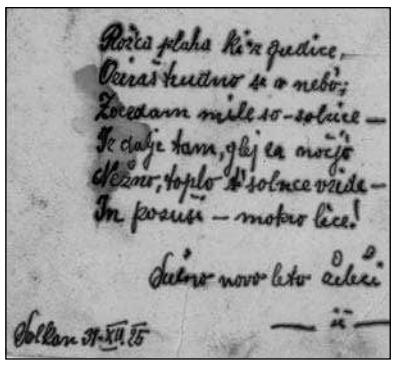

Hməli po poruəki sə uzəli na fet ən kuartjər pər Vitorjoti Briuci; stali sə odzgora u hiši. David səs Klənca, sin od Vitorjota, ki sə stali otspoda, sə dobro zmisli, da je za regulu pər hiši mogla skrbet Inca, sa Pepe ni biu za kej takiga. Posuát okú s´sə valjelə sojə škicə, svinčniki, tuši, farbə, flaškicə…Mularija je večkat hodila h Pepetu, zatuə ki je znou pravit šaldu zanimljivə štorjə, narvečkat od uəjskə. Otrokə je rat úču risat an David si še zdej krajša cajt səs slikarijami na uəlje.

Pepe je mogu glədat na usak šold, zatuə smu otroci zrekli Pepe špikulant. Kər sə kamjoni uəzili karbuən gor h Takinoti, s´sə tam na ovinki numəlo nágənli an kajšən kuəs karbuəna je padu nátlə. Pepe jəh je pobjəru, da sə damə lohkor kurli šparget. Pravli sjəm tudi, da sə ku dva tička, zatuə ki sə jəli səmo səz adniga tonda, da je blo men za pomivat, sa sə mogli hodit po uədu na funtənu, ki je stala pret Kuštrinavu hišu.

Pepe an Inca nisə mjəli otruək, zatuə je dosti hodu h Boltarjavim na Žagu an je štóu Marticu ku za soju hčer. Ukóp sə hodili hnogəm na vsə koncə. Pepe je skuəs hodu okú səz notesəm u rəki an kar naprej njəki škicjəru. Biu je puhən fantazijə an načrtu, ma je živu bol na nebi ku na zemlji.

Do začətka drugə uəjskə je djəlu tudi ilustracijə za slovenskə knigə pər Mohorjavi družbi, Goriški matici… Če an sam je u Gorici an Trsti tudi kej məliga rastavu, ma ukop səz druzmi umetnikami.

Med drugu uəjsku je biu šaldu aktivən. Na adnəm ot priznənj, ki je je dobu ot primuərskih opčin u cajti, kər je biu pərnas za žópana tov. Šimac, sə besjədə, ki jəh dənəs ni več šlišat:

PRIZNANJE

tov.
Jožetu Srebrniču

ZA IZKAZANO LJUBEZEN,
VERO IN ŽRTVOVANJE V ČASU,
KO JE NAŠA BESEDA PO DVAJSETLETNEM
PREGONU
ZNOVA ŽUBORELA V SLOVENSKIH ŠOLAH,
POD SVOBODNIM
PARTIZANSKIM SONCEM
IN V NOČI SOVRAŽNIKOVIH BODAL
IZMIVALA OČI IN SRCA
TER ZAČELA ODPLAVLJATI
USOJENO SMRT.

Hməli po uəjski, ljəta šestnuštjərdeset (1946), sə u Sukəni səz Danilotəm Čadežavim spravli ukóp modelarsko društvo SOČA. Djəl´li sə eroplančkə. Pepe je biu dvjə ljəti precednik, dočjər ni ljəta pedeset društvo raspadlo. Danilo sə zmisli, da sə enkat šli səs Conə A na tekmu u Ljubljənu, ki je bla u Jugoslavji. U ni kavarni sə prašali za dželati, ma prou nobedən jəh ni zastuəpu, ki čejə jəmet, sa sə tiskat u Jugoslavji dželatita nankar ni dobilo.

Kər sə je Marta Boltarjava porčila, ji je narisu nu sliku, ki vesi še zdej nat pastjəlju u kəmbri. Lémentu sə je, da jəma šaldu təšk óbraz an da ju na muəre prou zadént. Narisu je Mətər səs fəntičəm u rəkah, zatuə ki je Marta zmjərəm pravla, da bi rada mjəla sina, ma jəma dvjə hčeri. Soja hči Ana sə zmisli, da je enkat mogla napisat za šuəlu ən spis u sukenščini. Obərənla sə je na Pepeta, da ji je poməgu. Še zdej ji pride naprej njəki starih sukenskih besjət, ku žbrinčlja, čúkežən, žlavaduər, ne baciljərat….

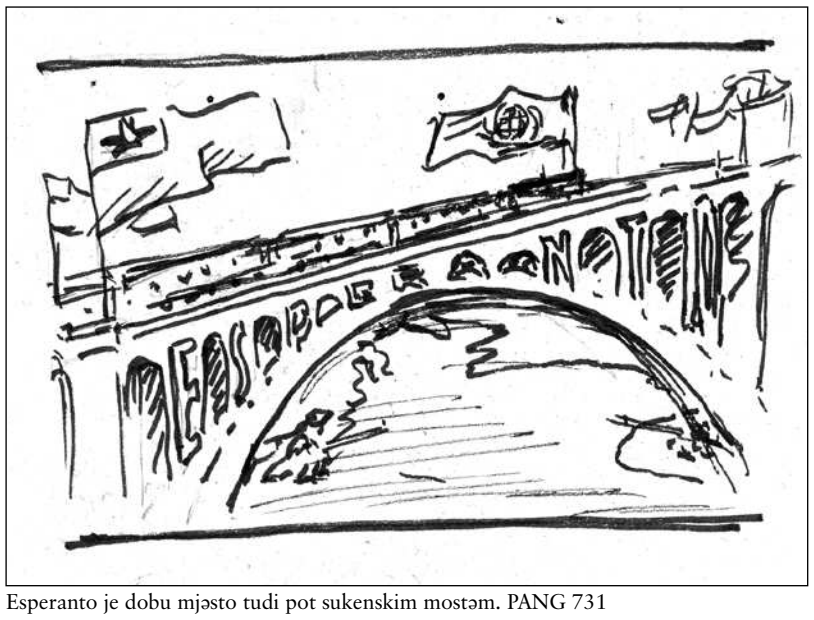

Esperanto je dobu mjəsto tudi pot sukenskim mostəm. PANG 731

Pepeta sə zmjərəm ponucali za tistə djələ, čjər ki sə ni nəč zašlužlo. Kajšən fick mu je padu u aršt səs osnutkami za značkə, tímbrotə, plakatə, pohvalə, gərbə…Soja je tudi škica galtrožə za grb od Novə Goricə.

Od ljəta 1945 do 82 je dobu za soje djəlo nəč men ku osəm odlikovanj: za esperanto, zaslugə za narod, za umetniškə djələ…., ma nəč cvenka. Inca je mogla dosti hodit poməgat hmetəm, da sə za silu rínli naprej.

Ljəta sendeset je šou u penzjuən. Penzija je bla niska, kər ni mjəu stalniga djəla, an čeres əmpar ljət smu za usə sojə aktiunosti doložli še əmpik šoldu.

Ljəta trinuosənset (1983) je rastaulju na Krajevni u Sukəni. Blo je šestnudvajsti ljəsorjəzu, adnejst akuarelu, deset rizb an adno uəlje (Apnenca). Od ljəsorjə zu je narbol znən Žegən u Sukəni, sukenski tišljərji, Teleferika, ki uəzi na Sveto Goro…Ot akvarelu je znəna Cjə rkva sv. Roka na žegni, Sukenski most, Sabutin…. Risu je tudi ženskə an moškə aktə.

Pepe je ljəta devetnudvajsti (29) šenku za guət Mariji Kamelavi, mami od Incə, kip Mətərə Božjə səz uzdignjenimi rəkəmi, ki ga je nardu France Gorše.[3] Narət je səs lesá ot cipres, ki sə raslə u Baštjənčavi brajdi na Goriščeki. Ljəta devetnuosəmset (1989) ga je Pepe zroču Ani Kerševan, ki je tudi umetnica; pot kip je napisu, nej ga še naprej ku veliku umetninu usə familjə dobro varva pot strjəhu hišə na Žagi.

Ljəta adənnuosəndesetiga (1981) je umrla žena Inca. Tiskat je skora usaki dən hodu səs Panjakaviga na Žagu h Marti, da je lohkor saj kej gúsnu. Kusilo smu usaki dən pərneslə Leštica al Martica, sa si Pepe ni znou skuhat nankar niga kafeta. Leštica ga je əndən, kər je pəršla u Panjakavo səs kusiləm, nejdla na tljəh. Usa trda ot straha je poklicala Martu, ma Pepe sə ni več gənu. Zadjəla ga je kap.

Glih numəlo pret smrtju mu je sin ot sestrə za rojstni dən pošlju nu kartolinu, ki je guədla. Kər sga spustili u jəmu, je Leštica vrgla za nim tudi kartolinu, da je šou səz muziku u grob.

Juəže Srebrnič – umetnik, je že dvajsti ljət pər sv. Roki; ma tudi tistə cjərkvə že dugo ni več. Sə pa še sojə slikə ot cjərkvə sv. Roka, čjər ki s´sə pret skora tristuə ljətami zbjərali tuminski puntarji, ki s´sə hodili puntat an na konci glədat krvavu rihtu na Traunik u Goricu. An sə še slikə sukenskiga mosta, an je tišljer na začətki Tišljerskə cjəstə, an sə obrazi jurista Juəžeta Srebrniča, ki je konču u Suəči; an je še dosti druziga, zatuə za Sukencə Pepe na bo ənkúli mərtu.

žurnəda – dnina
luto bandjəra – žalna zastava
əmpik cíngala – malo gugala
kaštela – široka košara
na vahti – na straži
rúlo – valjar
grupeš – gramoz
zuk za balə – balinišče
peršona – pomembna oseba
pərfín – celo
u barakah – na industrijski šoli za lesno stroko
je dobavu šekadə ot kuesturinu – so ga nadlegovati (šikanirali) karabinjerji
kartolina – razglednica
lajdih – neporočena
dorala – trajala
je uəšču – je voščil
odzgora – zgoraj
otspoda – spodaj
régula – red
səz ádniga tonda – z enega krožnika
žópan – župan
je škicjəru – je skiciral
dželati – sladoled
žbrinčlja – pletena košara
čúkežən – žica
žlavaduər – zalivalnik
ne baciljərat – ne se vznemirjati
tímbroti – žigi
gáltroža – vrtnica
ni gúsnu – ni zinil
sə ni gənu – se ni ganil, premaknil

Cjərkva sv. Roka na Goriščeki, zima 1929; iz arhiva Kamila Komela
Cerkev je bila zgrajena l. 1682 s posvetilom: Najvišjemu in premilostljivemu Bogu in vsem zavetnikom zoper kužne bolezni izpolnil zaobljubo opat Janez Krsnik Križaj, arhidiakon v letu odrešenja 1689; (iz arhiva Irme Brezigar). Leta 1955 je bila cerkev porušena.

Zahvaljujem se vsem pripovedovalcem, ki so osvetlili osebnost umetnika Jožeta Srebrniča; hvala Brunu Zavrtaniku za usmeritev na publikacije in Jerneju Zavrtaniku za pretres solkanskega besedišča.

Katarina Vuga

[1] Prirejeno po cerkvenem listu Eno srce 1989, št. 24. Zapisi so povzeti po zvočnih posnetkih 87-letnega Jožeta Srebrniča, s katerim se je pogovarjal g. Vinko Paljk.

[2] Srebrničevo sliko Matere Božje hrani v solkanskem župnišču g. Vinko Paljk. Danes je v kapelici na Goriščeku mozaik iz soških kamenčkov, ki ga je izdelal Rafael Nemec s Pristave.

[3] Kipar France Gorše, Meštrovićev učenec, je delal v Gorici od l. 1928 – 30. Jožetu je pomagal z nasveti pri postavljanju razstave, zato je Pepe od kiparja kupil njegovo izjemno delo – kip Matere Božje. Gorše je takrat upodobil tudi J. Srebrniča; kip v posebni škatli hranijo v Pokrajinskem arhivu.

* Življenjepisno gradivo je izbrano iz dokumentacije o Jožetu Srebrniču (PANG 731), ki jo je Marta Boltar Kerševan 28. aprila 1992 izročila Pokrajinskemu arhivu Nova Gorica.